

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PEDAGOGIKY

PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÁ PÉČE V
SYSTÉMU NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lada Neradová
Sociální práce
2009 - 2012

Vedoucí bakalářské práce: *PaedDr. Petr Štainigl*

Plzeň, březen 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 30. března 2012

Podpis.....

Obsah

Úvod	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	2
1 Pěstounská péče na přechodnou dobu nebo profesionální pěstounská péče?	2
2 Co je rodina?	3
3 Historie náhradní rodinné péče	5
4 Náhradní rodinná péče v ČR.....	9
4.1 Osvojení (Adopce)	9
4.1.1 Prosté osvojení.....	10
4.1.2 Nezrušitelné osvojení.....	10
4.2 Pěstounská péče.....	11
4.2.1 „Klasická“ pěstounská péče.....	11
4.2.2 Příbuzenská pěstounská péče	13
4.2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu ~ profesionální pěstounská péče.....	14
4.3 Poručenská péče	14
4.4 Hostitelská péče	14
5 Profesionální pěstounská péče v České Republice	15
5.1 Cílová skupina pěstounské péče na přechodnou dobu.....	16
5.2 Osobnost profesionálního pěstouna.....	18
6 Systém pěstounské péče na přechodnou dobu v zahraničí	20
6.1 Slovensko.....	20
6.2 Velká Británie	21
6.2.1 Respitivní péče	22
6.2.2 Azylová ~ emergentní pěstounská péče.....	22
6.2.3 Krátkodobá pěstounská péče	22
6.2.4 Střednědlouhá pěstounské péče.....	22
6.2.5 Dlouhodobá a trvalá pěstounská péče.....	23

6.2.6	Soukromá pěstounská péče	23
6.3	Francie.....	24
	VÝZKUMNÁ ČÁST.....	25
7	Úvodní slovo k výzkumné části.....	25
8	Cíl výzkumu a výzkumná otázka	26
9	Výzkumné metody.....	27
9.1	Dotazník.....	27
9.2	Rozhovor	27
10	Výzkumný vzorek.....	29
11	Rozbor dotazníku	30
11.1	Shrnutí dotazníkového šetření.....	39
11.2	Hypotézy a jejich hodnocení	39
12	Rozbor rozhovoru.....	41
12.1	Shrnutí výsledků rozhovorů	43
13	Odpověď na výzkumnou otázku.....	44
	Závěr.....	45
	Resumé.....	47
	Summary	47
	Seznam použitých zdrojů	48
	Seznam tabulek	50
	Seznam obrázků	51

Úvod

V této bakalářské práci se budu věnovat systému náhradní rodinné péče s tím, že se podrobněji zaměřím na profesionální pěstounskou péči resp. pěstounskou péči na přechodnou dobu. Dané téma jsem si vybrala proto, že se jedná v současné době o nejdiskutovanější problematiku v odborných kruzích.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části podrobněji popíši podstatné znaky rodiny podle několika autorů. Dále je důležité nastínit historii náhradní rodinné péče, neboť historie je vždy důležitá i pro současnost. Následně se přesunu k náhradní rodinné péči v České Republice, kde popíši jednotlivé formy, které jsou u nás realizovány. Tématu zabývajícímu se pěstounskou péčí na přechodnou dobu věnuji samostatnou kapitolu. Zaměřím se na vytyčení pojmu, cílové skupiny a osobnosti pěstouna. V současné době tento druh pěstounské péče prochází řadou změn, ale přesto věřím, že mnou uvedené skutečnosti budou aktuální. Závěr teoretické části věnuji fungování tohoto systému v zahraničí. Vybrala jsem tři země, jejich výčet a důvody výběru uvádím dále v textu.

Praktická část je koncipována tak, že nejdříve definuji výzkumný cíl včetně výzkumné otázky a hypotéz. Podrobněji se budu věnovat také výzkumným metodám. Jako hlavní metodu jsem si zvolila dotazníkové šetření, které doplním ještě metodou rozhovoru. Obě tyto metody mi pak poskytnou potřebné informace ke konečnému rozboru. Při samotném rozboru výsledků šetření se zaměřím na odpovědi v kontextu s hypotézami a aktuálním děním v odborných kruzích.

Přesto, že se jedná o téma poměrně populární, existuje stále jen hrstka knih věnujících se podrobněji tomuto tématu. Moje práce tak bude ztížena a já se budu muset obracet na různé aktuální zdroje, které mi budou k dispozici. Jsem ale přesvědčena, že tato práce bude přínosem nejen pro mě. Již nyní dostávám žádosti od svých respondentů z výzkumu, abych jim po vypracování této bakalářské práce výsledek zaslala.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pěstounská péče na přechodnou dobu nebo profesionální pěstounská péče?

Toto téma je stěžejní pro mou bakalářskou práci, a proto je třeba vysvětlit, proč v názvu používám označení profesionální pěstounská péče a v textu následujícím spíše označení druhé. Profesionální pěstounská péče je označení používající se více pro praxi, a proto jsem zvolila tento název, neboť tomuto u nás poměrně mladému druhu pěstounské péče se věnuji zejména v praktické části. Oproti tomu označení pěstounská péče na přechodnou dobu je více oficiální a proto jej využívám při psaní odborného textu. Nicméně ve výsledku mluvíme o tom samém.

2 Co je rodina?

Zdeněk Matějček rodinu definuje jako nejstarší lidskou společenskou instituci, která původně vznikla za účelem rozmnožování a také, a to hlavně, ochrany potomstva, jejich učení, vzdělávání a přípravy na život. Rodina byla jakýmsi podmiňujícím faktorem přežití (Matějček, 1994).

Současné trendy velí být moderní rodinou, která je schopna odrážet společenské změny a zároveň zajišťovat některé tradiční rodinné hodnoty pro vytvoření nejlépe vyhovujícího výchovného prostředí (Škoviera, 2007). Ano, je zřejmé, že dnes se podmínky poněkud proměnily, ale potřeba zmíněná v prvním odstavci je stále aktuální. Co je ale nového, je nutnost vzájemné pomoci a opory. Nejvýznamnější pro samotné dítě je potřeba životní jistoty, protože na jejím základě si pak dítě vytváří vlastní jistotu, kterou známe pod názvem sebevědomí či sebejistota.

Je důležité, aby v rámci rodiny docházelo k uspokojování základních psychických potřeb dítěte jeho rodiči. A naopak, aby dítě svou přítomností uspokojovalo psychické potřeby svých rodičů. Rodina pro dítě znamená místo, kde dochází k hlubokým a trvalým citovým vztahům (Matějček, 1994).

Není sporu, že v prvních letech života je rodina pro dítě velice důležitou institucí, díky které je schopen lépe řešit své psychosociální krize (Škoviera, 2007).

Dle autorky Schaefferové rodinou nazýváme skupinu jedinců, mezi kterými dochází ke vzájemnému ovlivňování v rovině intelektuální, citové, duchovní, fyzické a duševní. Existence rodiny je vytyčená časem a prostorem, kořeny rodiny sahají do minulosti a směřují do budoucnosti. I samotná existence rodiny, přestože je značně rozptýlená, je pro každého člověka velice důležitá. Rodina má také velkou odpovědnost vůči dalším generacím, neboť ona je jakousi výchovnou kontrolou. Tím, jak vychováme své dítě, pak ovlivňujeme nejen generaci současnou, ale i tu následující.

Nicméně hlavním „úkolem“ rodiny, je poskytnutí útočiště, pocitu, že někam patříme a že nás někde vždy přijmou (Schaefferová, 1995). O tohle všechno děti vyrůstající v ústavní výchově přicházejí, neboť ani sebelepší „teta“ nebo „strejda“ jim nemůže poskytnout onu jistotu. Jistotu, že až dorostou věku, kdy budou muset opustit ústavní výchovu, zbude jim na ně čas. Vždyť dětí je mnoho a je třeba soustředit se na ty další, které přicházejí. Pravděpodobně se na tyto děti nikdy zcela nezapomene, ale nikdy také není možné být s těmito dětmi v intenzivním kontaktu, který právě stabilní rodina poskytuje. Jaká tedy

možnost těmto dětem zbývá? Zde se nabízí rodina náhradní, která je tvořena lidmi, kteří se rozhodli milovat a starat se celý život o dítě někoho jiného. Poskytnout jistotu, že už navždy bude mít své místo, kam se bude moci vrátet, je to nejvíce, co může být dítěti dáno (Schaefferová, 1995). A jak říká autor Zdeněk Matějček, je to v naší moci!

Pro náhradní rodinnou péči je důležitý poznatek, že dítě považuje za své rodiče ty, kteří se chovají mateřsky a otcovsky. Nikoliv ty, kteří na něj mají papír z porodnice. Nezajímají ho žádné soudy, zákony apod. Dítěti zkrátka záleží jen a pouze na lidech, kteří se o něj starají a ztělesňují jeho rodinu. (Matějček, 1994).

Přes všechny změny, ke kterým v současné rodině dochází, zůstává stále tím nejvýznamnějším druhem lidské pospolitosti (Helus, 2007). Ruku na srdce, dokážete si představit svůj život bez své rodiny? Já tedy těžko.

3 Historie náhradní rodinné péče

Již v Chamurapiho zákoníku nalezneme zmínku o ochraně dětí, která se týká trestu za zabití potomka. Kdo vlastní vinou a záměrně ukončí život svého dítěte, je nucen tři dny a tři noci tělo svého potomka chovat v náručí. Již notoricky známé jsou také praktiky uplatňované ve starověké Spartě, kde bylo zdraví novorozenců posuzováno radou starších a na základě jejího rozhodnutí pak byly děti shazovány do propasti nebo ponechány naživu. Oproti tomu v Thébách, v městě podobném Spartě, nebylo takovéto zacházení s dětmi dovoleno. O osudu dítěte vždy rozhodl otec, a pokud dítě nechtěl, oznámil danou skutečnost úřadu. Tyto děti pak byly levně prodávány zájemcům.

S příchodem křesťanství došlo ke změně v přístupu k dětem. Zejména pak k dětem nechtěným. Roku 312 bylo císařem Konstantinem nařízeno, aby za jeho peníze byla zajištěna výchova nechtěných a odložených dětí. Bezpochyby se jednalo o dobrý krok vpřed, ale ani císařova pokladna nebyl bezedná. A tak se tato „péče“ postupně přenechávala dobročinným občanům, kteří ale tyto děti přijímali z jednoho jediného důvodu, pracovní síla zadarmo.

Velkým mezníkem v péči o děti je rok 787, kdy byl v Miláně založen první nalezinec. Vznikl na podkladě myšlenky milánského arcibiskupa, který k tomuto účelu vyhradil prostory ve svém vlastním domě. Ovšem dítě přijaté do jakéhokoliv nalezince pořád nebylo zachráněno. V této době se tyto zařízení potýkala někdy i se stoprocentní úmrtností, ale průměrně hovoříme o sedmdesáti procentech (Gabriel, Novák, 2008).

Za první zařízení na území dnešní České Republiky starající se o odložené nebo osiřelé děti považujeme tzv. Vlašský špitál, který byl založen na začátku 16. století. Měl ovšem velké problémy s financemi, a tak se stal závislý na pomoci druhých. Snaha o vznik instituce státní se objevila až roku 1762, kdy 15. ledna téhož roku vydala Marie Terezie dekret a tím státní instituci oficiálně zřídila. V této době pak vznikla další řada podobných institucí a roku 1883 se Čechy mohly pyšnit již 21 zařízeními.

Dalším velmi důležitým rokem byl rok 1788. Dne 18. září byl vydán dekret, který se týkal tendence upustit od společné výchovy sirotků a nalezenců směrem k tomu, co dnes nazýváme pěstounskou péčí. Děti byly v péči matky nebo kojné do doby, než se našla vhodná venkovská pěstounka. Pěstounkám se vyplácely částky za péči o dítě přímo v nalezinci a až po potvrzení faráře, že dítě je stále naživu. Také se zformulovaly zásady

pro pěstouny, které hovoří například o platu pěstounkám, vysvědčení způsobilosti, příjmech rodiny apod.

Rakouský občanský zákoník platný od roku 1811 určil osvojitelem pouze muže, kteří byli starší padesáti let. Když v roce 1914 vstoupila v platnost novela tohoto zákoníku, bylo možné, aby osvojitelem byla žena, která byla starší čtyřiceti let. Ovšem jakési právo veta v otázce přijetí či nepřijetí dítěte do rodiny měl stále muž.

Po skončení první světové války se Francie rozhodla materiálně zajistit a také působit výchovně na děti, které vlivem války osiřely. Takovouto tendenci jsme mohli sledovat i na našem území pod záštitou Podpůrného fondu legionářského. Na základě toho byl vybudován „Dům štěstí“ určený pro osiřelé děti legionářů v Horním Krnsku.

Období První republiky bylo bohaté co do rozvoje osvojení a pěstounské péče. Dětské domovy se staly pouze záchytnými či diagnostickými domovy a děti v nich zpravidla nesetrvávaly dlouho. Z těchto domovů mířily do pěstounské péče nebo k osvojitelům a u těch problémových se přistupovalo k umístění do zařízení pro „mládež úchylnou“. Kromě těchto zařízení fungovaly ještě sirotčince určené právě pro delší pobyty dětí. S těmito domovy pak souvisela tzv. pěstounská péče nalezenecká, která fungovala tak, že dítě bylo poskytnuto pěstounům nejdříve jen do deseti let života. Později se přešlo k šestnácti rokům a po uplynutí této doby se dítě vrátilo do ústavu. Další formou pěstounské péče byla státní pěstounská péče, kterou řídil a dohlížel na ni úřad Okresní péče pro mládež. V pořadí třetí možností byly „dětské kolonie“, kde probíhala pěstounská péče tak, že skupina rodin spolu fungovala na jednom místě a těmto rodinám byly svěřeny děti Okresní péčí o mládež. A v neposlední řadě tu byla varianta, kdy po vzájemné dohodě mezi rodiči a příbuznými daného dítěte, byly děti těmto příbuzným svěřeny. Zpravidla se jednalo o prarodiče dítěte (Gabriel, Novák, 2008).

Až do roku 1928 platilo na našem území právo rakouské a všechny zákony se tak upravovaly dle rakouského všeobecného zákoníku. Ani náhradní rodinná péče fungující na podkladě rodinného práva nebyla výjimkou. Pak ale došlo ke změnám a roku 1928 byl přijat zákon č. 56/1928 hovořící o osvojení. Definoval osvojení jako poměr, který je velice podobný vztahu mezi rodiči a dětmi. Hlavním cílem osvojení nebyla ani tak výchova, jako spíše zabezpečení přechodu majetku.

Pozitivním krokem vpřed v oblasti osvojení bylo přijetí zákona č. 265/1949, který zrovnoprávnil muže, ženy a manželské a nemanželské děti. Zásada, že osvojení musí být takové, aby bylo ku prospěchu dítěti, je platná dodnes (Novotná, Průšová, 2004).

Nejvíce rozšířeným druhem náhradní rodinné péče, po vzniku Československa (hlavně v období před druhou světovou válkou), bylo pěstounství. Avšak roku 1950 došlo k jeho zrušení a tím byla „vymetena“ cesta pro nástup institucionalismu. Více než polovina dětí v pěstounské péči pak přešla do dětských domovů (Škoviera, 2007). Nikdo ovšem nevěděl, že pěstounská péče se do systému náhradní rodinné péče po více než dvaceti letech opět vrátí.

Největším projektem v dějinách Československa, byla akce britského úředníka Nicholase Wintona, který se rozhodl pomoci židovským dětem na území protektorátu Čechy a Morava. Pomoc spočívala v tom, že 669 dětí bylo zachráněno a odvezeno do Anglie a tam byly rozděleny do pěstounských rodin tvořených britskými občany. Toto nebyl zdaleka poslední počín, který zachránil několik tisíc životů židovských dětí.

Zákon č. 15/1958 novelizující zákon č. 265/1949 a zákon č. 142/1950 přinesl několik změn v oblasti osvojení. Jednou z těchto změn bylo také rozdělení forem osvojení na zrušitelné a nezrušitelné. Což platí dodnes (Gabriel, Novák, 2008). Dále se zaměřil na vznik příbuzenského vztahu mezi osvojitelem a osvojencem, který vzniká zápisem do matriky. Byla zrušena vyživovací povinnosti osvojence vůči své biologické rodině a rodina tak ztrácela nárok na stýkání se s dítětem. Nicméně pokud by osvojitel z nějakých důvodů nebyl schopen osvojence „uživit“, to znamená, že nemohl dostát své vyživovací povinnosti, tak zde pořád trvá vyživovací povinnosti biologické rodiny (Novotná, Průšová, 2004).

Dne 1. 4. 1964 v platnost vstoupil zákon o rodině č. 94/1963, který poprvé hovoří o tezi „zájem o dítě především“ a dále se zaměřuje na výchovu rodinnou, nikoliv kolektivní.

Kolem roku 1968 začali vznikat tzv. SOS vesničky, které byly zřizovány několik následujících let pro děti, které nebyly umístěny do náhradní rodinné péče v rámci osvojení. Těmto dětem pak byla poskytnuta „matka“ jako trvalá vychovatelka, s kterou se děti ztotožňovaly. Ta měla „k ruce“ ještě několik tet, které jí s výchovou pomáhaly. Mužskou autoritu představoval vedoucí vesničky, který se staral spíše o administrativu (Gabriel, Novák, 2008).

Jak jsem dříve zmínila, zrušení pěstounství bylo jen dočasné. Se zákonem č. 50/1973 se pěstounská péče opět navrátila do systému náhradní rodinné péče.

Významný předěl v historii náhradní rodinné péče nastal v roce 1993, kdy byla přijata tzv. Haagská úmluva, která hovořila o možnosti tzv. mezinárodního osvojení (více kapitola osvojení). V České Republice začala tato možnost oficiálně fungovat v roce 2000

v součinnosti se zákonem č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí (Gabriel, Novák, 2008). Zákon o sociálně-právní ochraně dětí se podrobněji zabývá zprostředkováním osvojení nebo pěstounské péče a dále také součinností institucí podílejících se na tomto procesu (Novotná, Průšová, 2004).

4 Náhradní rodinná péče v ČR

V České Republice vyrůstá mimo domov okolo 20000 dětí. Přesto, že se jedná o „pouhé“ 1%, je tato situace nežádoucí a je třeba ji změnit (Matějček, 1999). Jak jsem se již zmínila v kapitole 2, pro každé dítě je rodina velice důležitá. Protože kde jinde bychom našli prostředí, které tolik odpovídá potřebám dětí a poskytuje jim jakousi startovní linii pro správný osobnostní rozvoj a vzdělávací úspěšnost (Helus, 2007). Ne každé dítě má ale to štěstí vyrůst ve vlastní rodině, neboť jsou zde takoví rodiče, kteří nechtějí nebo nemohou o své dítě pečovat. V takovém případě je pak nutné hledat rodinu jinde. A právě k tomu slouží systém náhradní rodinné péče.

Děti, kterých se systém náhradní rodinné péče týká, se stávají „osiřelými“ spíše z důvodů sociálních nikoliv z důvodu, že fyzicky nemají rodiče. Do rodiny přicházejí zpravidla z výchovy ústavní. K umístění dítěte do náhradní rodiny je třeba souhlas rodičů nebo zákonného zástupce. Souhlas rodičů není v některých případech třeba (Konečná, 2003). Těmito případy se budeme ještě více zabývat.

Co se týče věkového rozpětí, zákonem je dán optimální věkový rozdíl mezi dítětem a osvojitelem či pěstounem kolem 25 - 35 let. Nicméně horní hranice je 40 let (Gabriel, Novák, 2008).

K systému náhradní rodinné péče se pojí dvě základní právní úpravy. Prvním z nich je Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a druhým Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších (Konečná, 2003). Dle těchto zákonů pak rozlišujeme druhy náhradní rodinné péče.

4.1 Osvojení (Adopce)

Legislativní rámec tvoří v případě osvojení zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (Matějček, 1999). Procesem osvojení se rozumí přijetí opuštěného dítěte manželi nebo jednotlivcem, jako by bylo vlastní. Tímto osvojitel/é nabývají práv a povinností, která běžně mají biologičtí rodiče (Konečná, 2003). A naopak rodiče biologičtí o tuto rodičovskou zodpovědnost přicházejí (Gabriel, Novák, 2008). Osvojovat mohou manželé, manžel(ka) rodiče daného dítěte a výjimečně i jedinec (Konečná, 2003). Procesem osvojení nabývají děti příjmení svých osvojitelů a vytváří se tak mezi nimi příbuzenský vztah s tím, že dítě se také stane členem širší rodiny.

V České Republice je možné si osvojit pouze dítě, které ještě není zletilé a je právně volné. Právně volným se může dítě stát dvěma způsoby.

V prvním případě se jedná o dítě, kterému jeho původní rodiče či zákonný zástupce písemně potvrdili, že s tímto postupem souhlasí. Obecně řečeno se daného dítěte zřikají. Písemný souhlas s osvojením lze dát až po 6 týdnech od narození dítěte a dává se u soudu nebo u orgánu sociálně-právní ochrany dětí na příslušném úřadu.

Druhou možností je tzv. dlouhodobý nezájem rodičů vůči dítěti. Pro tyto účely rozlišujeme tzv. žádný zájem a kvalifikovaný nezájem. Žádný zájem znamená, že rodiče neprojevují zájem hned po narození dítěte. Tím pádem soud stanoví, že se jedná o tzv. žádný zájem a dítě se tak stává právně volné. Oproti tomu kvalifikovaný nezájem je stanoven v případě, že rodiče dítěte neprojevují zájem alespoň 6 měsíců po jeho umístění do péče buď k nějaké osobě, nebo do zařízení (Gabriel, Novák, 2008).

Adopci musí schválit soud, který se svým rozhodnutím musí počkat, než uplynou alespoň tři měsíce, během kterých se případný osvojitel stará o dítě na své vlastní náklady (Konečná, 2003).

Dle zákona o rodině rozlišujeme osvojení dvojího typu. Tím je osvojení prosté a nezrušitelné (Gabriel, Novák, 2008).

4.1.1 Prosté osvojení

Někdy lze také použít označení osvojení zrušitelné. Znamená to, že práva a povinnosti přejdou na osvojitele a dle novely zákona o rodině z roku 2006 jsou také tito osvojitelé zapsáni v rodném listě dítěte jako rodiče (Gabriel, Novák, 2008). Tímto tedy zanikají veškerá práva a povinnosti mezi osvojeným a jeho biologickými rodiči. Jak název napovídá, tento typ osvojení lze zrušit, pokud si to osvojenec nebo osvojitel z nějakých vážných důvodů přeje. Osvojení prosté se využívá převážně při osvojení dítěte, které je mladší než jeden rok (Konečná, 2003).

4.1.2 Nezrušitelné osvojení

Jedná se o osvojení vyššího stupně, neboť jakmile nabude rozhodnutí soudu právní moci, nelze již osvojení zrušit. Osvojitelé nabývají trvale svých práv a povinností vůči osvojení a taktéž i osvojenec získává práva a povinnosti vůči osvojitelům. Nezrušitelně můžeme osvojit pouze dítě, které je starší než jeden rok (Gabriel, Novák, 2008).

Zvláštním případem je mezinárodní osvojení, které se využívá v případech, kdy není možné nalézt náhradní rodinu v zemi původu daného dítěte (Konečná, 2003).

Toto osvojení musí být neziskové, to znamená, že nesmí probíhat přes komerční agenturu (Gabriel, Novák, 2008). Zprostředkovatelem v České Republice je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně (Konečná, 2003).

4.2 Pěstounská péče

Pěstounskou péči upravují dva zákony. Prvním je zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů. Na základě těchto zákonů pak definuje pěstounskou péči jako zvláštní druh náhradní výchovy, který je řízený a kontrolovaný státem. Touto formou se tak hmotně zabezpečuje dítě a poskytuje adekvátní odměnu pěstounům (Matějček, 1999).

Pěstounskou péči dělíme na individuální a skupinovou pěstounskou péči. V té individuální formě je pěstounská péče realizována v klasickém rodinném prostředí. Kdežto skupinová pěstounská péče funguje v rámci SOS dětských vesniček či v zařízeních pro výkon pěstounské péče (Gabriel, Novák, 2008).

4.2.1 „Klasická“ pěstounská péče

Pěstoun se stává zástupcem dítěte v běžných záležitostech, ale v těch důležitějších věcech potřebuje souhlas zákonného zástupce dítěte, což ve většině případů bývají jeho biologičtí rodiče. Těmi důležitějšími věcmi máme na mysli lékařské zákroky, výběr studia a povolání apod. (Gabriel, Novák, 2008).

Na pěstounskou péči se vztahuje státní sociální podpora a to konkrétně netestované dávky pěstounské péče. Netestované jsou proto, že se vyplácí bez ohledu na příjmy rodiny. Vyplácí se v okamžiku, kdy daná situace nastane. Dávky pěstounské péče dělíme na jednorázové a opakující se a vyplácí je příslušná krajská pobočka Úřadu práce.¹

¹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, některé další související zákony

4.2.1.1 Jednorázové dávky pěstounské péče

Příspěvek při převzetí dítěte je určen pro překlenutí počátečních výdajů spojených s přijetím dítěte do rodiny. Za tyto peníze se pak nakupují hygienické potřeby, oblečení, hračky apod.

Výše příspěvku se odvíjí od věku dítěte.

Tabulka 1: Výše příspěvku při převzetí dítěte

Věk dítěte	Výše příspěvku
Do 6 let	8000 Kč
6 – 12 let	9000 Kč
12 – 18 let	10000 Kč

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla je určen pro rodiny, které mají ve své péči alespoň 3 děti a dané auto nebudou užívat k výdělečné činnosti. Může jim být poskytnut příspěvek až ve výši 70% ceny auta, nejvíce však 100 000 Kč. Příspěvek může být použit také na opravu již zakoupeného vozidla. Tyto příspěvky poskytnuté pěstounovi nesmí za posledních deset let přesáhnout částku 200 000 Kč.

4.2.1.2 Opakující se dávky pěstounské péče

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je vyplácen pěstounovi, který má ve své péči nezaopatřené dítě. Tento příspěvek je poskytován do dosažení zletilosti dítěte nebo případně do dosažení 26 let pokud studuje.

Jeho výše se závisí věku dítěte.

Tabulka 2: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

Stáří	Výše dávky
Do 6 let	3680 Kč
6 - 12 let	4508 Kč
12 - 18 let	5175 Kč
18 – 26 let	5430 Kč

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Odměna pěstouna je částka, která se vyplácí pěstounovi za to, že má ve své péči nezaopatřené dítě. V dnešní době se uvažuje o zvýšení této odměny, aby tak pěstouni byli více motivováni k přijímání dětí do své rodiny.²

Výše odměny pěstouna je závislá na počtu přijatých dětí a na jejich zdravotním stavu.

Tabulka 3: Výše odměny pěstouna

Počet dětí	Výše dávky
1 dítě	8000 Kč
2 děti	12000 Kč
3 děti	20000 Kč
1 dítě ALE ve středně těžké a horší závislosti	20000 Kč
1 dítě, ALE svěřené na přechodnou dobu	20000 Kč
1 dítě, ALE svěřené na přechodnou dobu ve středně těžké a horší závislosti	24000 Kč

Zdroj: Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zvláštním případem dávky je **odměna pěstouna ve zvláštních případech**. Je udělována pěstounům, kteří mají ve své péči alespoň tři děti nebo dítě těžce zdravotně postižené. Kromě dalších výhod jim stát platí sociální a zdravotní pojištění a pěstouni se tak v konečném důsledku stávají, nadneseně řečeno, státními zaměstnanci.

K zániku pěstounské péče může dojít z několika důvodů. Může tak být učiněno z důvodu dosažení zletilosti dítěte nebo z jiných závažných důvodů, o nichž rozhodne soud (Gabriel, Novák, 2008).

4.2.2 Příbuzenská pěstounská péče

Jedná se o pěstounskou péči, kterou vykonávají příbuzní daného dítěte. Nejčastěji to bývají prarodiče, pak strýcové a tety a v ojedinělých případech i starší sourozenci či vzdálení příbuzní. V daném typu pěstounské péče, kdy pěstounem je právě prarodič, se vyskytuje řada problémových situací. Od přespříliš emočně nabitého vztahu s biologickými rodiči až k vysokému věku pěstounů (Gabriel, Novák, 2008).

² Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, některé další související zákony

4.2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu ~ profesionální pěstounská péče

Tato forma je v současné době nejdiskutovanějším druhem pěstounské péče a také stěžejním tématem mé bakalářské práce, proto jí věnuji samostatnou kapitolu.

4.3 Poručenská péče

Pokud se jedná o dítě již staršího věku, to znamená starší než mladší školní věk, tak je ideální variantou právě poručenská péče, která u nás funguje od srpna roku 1998. Zákonným zástupcem dítěte je poručník, ovšem neutváří se mezi nimi poměr rodič – dítě. Finanční zajištění poručenské péče je stejné jako u pěstounské péče v případě, že daný poručník péči o svěřené dítě osobně vykonává. V takovém případě vzniká poručníkovi nárok na dávky pěstounské péče. Jedenkrát za rok, je poručník povinen informovat soud o vývoji poručenice. Stejně tak je povinen ve všech zásadních rozhodnutích jednat dle rozhodnutí soudu. Nejedná tedy s biologickými rodiči, ale se soudem.

4.4 Hostitelská péče

Hostitelská péče se týká dětí, u kterých není možná žádná z forem náhradní rodinné péče ať už z důvodu, že se pro něj nenašel žádný vhodný pěstoun nebo osvojitel, zařazení do náhradní rodinné péče pro něj z nějakých objektivních důvodů není vhodnou variantou nebo proto, že zkrátka do náhradní rodiny nechce. Právě pro tyto děti byla zřízena hostitelská péče, která tak dává možnost dítěti alespoň o některých víkendech, svátcích či prázdninách opustit zdi ústavu a dostat se na chvíli do některé z rodin nabízejících tuto možnost. Důležitým znakem hostitelské péče ale je, že se jedná o dlouhodobější a hlavně opakované návštěvy, nikoliv jen jednorázové a krátké schůzky.

Tento druh náhradní péče není zakotven v zákoně o rodině a nerozhoduje o ní soud, nýbrž ředitel zařízení ústavní výchovy. Ředitel je povinen danou situaci probrat s orgánem sociálně-právní ochrany, který musí vydat souhlas s pobytem dítěte mimo ústavní zařízení (Gabriel, Novák, 2008).

5 Profesionální pěstounská péče v České Republice

Profesionální pěstounská péče nebo také pěstounská péče na přechodnou dobu je v České Republice momentálně tématem číslo jedna. Tento poměrně nový druh pěstounské péče u nás vstoupil v platnost 1. 6. 2006 v souvislosti s novelou Zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Byl přejet z Velké Británie a jiných anglosaských zemí, kde se zmíněný model osvědčil. Ovšem legislativa nebyla zrovna šťastně nastavena. Nezajišťovala totiž pěstounovi potřebné podmínky k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Nicméně novela tohoto zákona nám slibuje dořešení jak finanční stránky, tak také zajištění dostatečné sítě služeb a kvalitního provázení.

Pěstounská péče na přechodnou dobu je rodinná individuální péče, která je podporovaná státem, a která je poskytována dětem na nezbytně nutnou dobu.³ Této péče se využívá za situace, kdy se původní rodiče nemohou dočasně nebo na určitou dobu starat o dítě a vykonávat tak rodičovské povinnosti. Druhá situace, za které se přistupuje k pěstounské péči na přechodnou dobu, nastává v okamžiku, kdy se obstarává pro dané dítě dlouhodobější řešení, jakým je osvojení nebo klasická pěstounská péče. O tom, zda dítě bude nebo nebude umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu, rozhoduje vždy soud na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí (Gabriel, Novák, 2008). Úspěšnost či neúspěšnost této formy pěstounské péče se odvíjí od kvality spolupráce mezi sociálními pracovníky, dalšími angažovanými osobami, profesionálním pěstounem a biologickou rodinou.

Základní cíle pěstounské péče na přechodnou dobu jsou:

1. Pomoc a podpora dětem a mladým lidem v nouzi a bez domova.
2. Prostor pro rodiče k vyřešení svých problémů.
3. Terapeutická práce, diagnostikování a stanovení prognózy vývoje dítěte.

Typické znaky tohoto typu pěstounské péče, čímž se liší od ostatních druhů náhradní rodinné péče, jsou:

1. Souhlas biologických rodičů se zařazením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.

---

³ MPSV. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu*. Praha, 2009.

2. Kooperace s biologickými rodiči a jejich podílení se na situaci dítěte.
3. Ponechání eventuality návratu dítěte zpět do své původní rodiny (Gabriel, Novák, 2008).

5.1 Cílová skupina pěstounské péče na přechodnou dobu

5.1.1.1 Děti mající biologickou rodinu nebo rodiče

Tyto děti mají tedy někoho, kdo se chce o dané dítě starat, ale z nějakých objektivních důvodů není schopen péči poskytovat v plném rozsahu. Objektivními důvody jsou potíže v oblasti sociální, zdravotní a v dalších jiných oblastech. Je to stav, kdy se rodina dostane do přechodné krize způsobené například rozvodem, vážným onemocněním nebo úmrtím člena rodin, ztráta zaměstnání atd (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.2 Děti nezralých rodičů

Jedná se o situaci, kdy se nezralé matce narodí dítě a ta ještě není připravena naplnit roli rodiče. Problém ale je, že tato varianta není nijak časově omezena. Nikdo dopředu nemůže vědět, za jak dlouho bude matka „zralá“ a schopná vykonávat rodičovskou zodpovědnost. Bude velice těžké nalézt pro tyto děti „profesionální“ pěstouny a ještě těžší bude pro tyto děti život v nejistotě. Druhá možnost je, vzít si do „péče“ i matku dítěte, ale zde vzniká podobný problém. Nebude lehké nalézt dostatek pěstounů ochotných starat se jak o dítě, tak také vychovávat jeho matku, která jim za to ne vždy bude vděčná (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.3 Děti drogově závislých matek

V takovém případě, kdy matky potřebují ještě nějaký ten čas na doléčení, je opět pěstounská péče na přechodnou dobu uspokojující variantou. I u této cílové skupiny je možné uvažovat o společném umístění matky a dítěte do pěstounské péče. Nicméně opět, kdo se takového úkolu zhostí? Odborníci na drogovou problematiku? Těžko. Toho mají v práci sami dost. Lidé, kteří byli sami drogově závislí a vyléčili se? Těžko. Tito lidé se jen výjimečně dostanou do dalších kol při posuzování vhodnosti pro svěřeni dítěte do péče. Neboť bývalá závislost je při výběru významným negativním faktorem (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.4 Děti z nefunkční rodiny

Pokud rodina dlouhodobě nefunguje, to znamená, že v ní dochází například k domácímu násilí, fyzickému a psychickému týrání, tak je přímo nutné dané dítě z rodiny odebrat. Pro tyto děti se pěstouni nacházejí lépe, než ve dvou předchozích případech (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.5 Děti rodičů odsouzených k odnětí svobody

Situace, kdy děti nemohou být ve svém přirozeném rodinném prostředí z důvodu odsouzení jednoho nebo obou rodičů k výkonu trestu odnětí svobody, je „ošetřena“ také pěstounskou péčí na přechodnou dobu. Ovšem je třeba si položit otázku, zda recidivující rodič může dítěti poskytnout kvalitní výchovné prostředí? V takovémto případě by možná byla vhodnější klasická pěstounská péče, neboť právě ta by mohla dítěti dát šanci na prožití klidného dětství bez neustálého stěhování a přemýšlení, kdy se asi maminka zase vrátí domů. Samozřejmě pokud se jedná o potrestání za jednání, které bylo ojedinělé a často nechtěné, tak je profesionální pěstoun nejlepší varianta, jak překlenout období, kdy dochází k výkonu trestu (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.6 Děti postižené závažnou nemocí

K pěstounské péči na přechodnou dobu je možné se uchýlit v případě, že matka nebo rodina nezvládá péči o dítě, které onemocnělo závažnou chorobou. Zde ovšem opět vyvstává problém s žadateli. Nakolik je možné sehnat dostatečně kvalifikovaného pěstouna, aby se dokázal postarat byť jen dočasně o těžce nemocné dítě? To ukáže až čas. Ale něco přece již ukazuje nyní. Pěstounů je žalostně málo i pro ty „běžnější“ případy (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.7 Děti s poruchami chování

Jedná se o děti, které mají silně disharmonický vývoj osobnosti, jsou uživateli drog atd. Zde je naděje, že by se našlo několik pěstounů s odpovídajícími schopnostmi a znalostmi k péči o tyto problémové děti, ale je přechodné a krátkodobé řešení to správné? Brzké

navrácení dítěte do původní rodiny může způsobit, že daná porucha se vrátí, nebo ještě více zintenzivní poruchové jednání (Gabriel, Novák, 2008).

5.1.1.8 Děti navracené z jiné formy NRP

V tomto případě je pěstounská péče na přechodnou dobu jen zastávkou dítěte před umístěním zpět do ústavní výchovy, kde opět budou čekat na rodinu, která by je chtěla. Děti, které se pod dojmem svého selhání v první náhradní rodině začínají snažit a jsou odhodláni, že tentokrát to vyjde, ale u přechodného pěstounství není téměř žádná šance. Je velice těžké zejména menším dětem vysvětlit, že tato rodina je pouze dočasné řešení. V tomto případě to opravdu není ideální řešením, neboť děti zklamané prvním neúspěchem ze soužití s „novými“ rodiči, potřebují nějaký čas, aby se s danou situací smířily a rozhodly se, zda vůbec chtějí další takový proces podnikat. A s umístěním do další náhradní rodiny je o tento prostor a čas ochuzujeme (Gabriel, Novák, 2008).

Autoři Gabriel a Novák rozdělují pěstounskou péči na přechodnou dobu na krátkodobější a dlouhodobější. Ta krátkodobější se počítá na týdny, maximálně měsíce a je určena pro přípravu na dlouhodobou náhradní rodinnou péči. Naproti tomu dlouhodobější pěstounská péče na přechodnou dobu se vztahuje na děti, u nichž se nepočítá, že by někdy byly umístěny do pěstounské péče klasického typu nebo osvojení. Využívá se v případech, kdy existuje přesvědčení, že neschopnost rodičů o potomka pečovat je opravdu jen přechodného charakteru a podmínky v domácnosti se mění k lepšímu způsobem, který předpokládá, že dítě se bude moci do rodiny v blízké době vrátit. Úskalí, které se objevuje u tohoto typu, je přehnaný optimismus, který může vést až k situaci, kdy dítě v tomto „přechodném“ prostředí může i dospět (Gabriel, Novák, 2008).

5.2 Osobnost profesionálního pěstouna

Profesionální náhradní rodič je v této formě pěstounské péče veden jako zaměstnanec, dočasný rodič a vychovatel, za což jsou následně finančně zajišťováni státem (Škoviera, 2007). Ze zákona mu náleží také pěstounské dávky ze systému státní sociální podpory, stejně jako v případě „klasické“ pěstounské péče.⁴ Hodně profesionálních rodičů kvituje,

---

⁴ MPSV. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu*. Praha, 2009.

že jejich koníček vytváření rodiny a domova, je pro ně zároveň i zaměstnáním. Právo rozhodovat má jak zaměstnavatel, tak profesionální rodič s původní rodinou, ale pravomoc biologických rodičů je značně omezena (Škoviera, 2007). Oproti klasické pěstounské péči či osvojení je příprava na výkon profesionálního pěstouna mnohem větší a dlouhodobější. V současné době se také uvažuje o zřízení bakalářského studia při vysokých školách, které by zaručovalo těmto pěstounům odpovídající vzdělání (Gabriel, Novák, 2008).

Nicméně základní a stále nejdůležitější kvalifikací, kterou musí každý profesionální pěstoun disponovat, je lidskost, nikoliv vzdělání či odbornost. Na předních místech se dále vyskytuje psychická stabilita, prosociálnost, altruismus a komunikativnost.

Dle výzkumu provedeného v rámci diplomové práce zaměřené na realizaci programu PRIDE, kde odpovídalo 16 profesionálních náhradních rodičů a 19 zřizovatelů profesionální náhradní rodiny, je i víra v Boha jedním z důležitých faktorů přispívajících ke kvalitnímu náhradnímu rodičovství. Neboť je dokázáno, že věřící lidé jsou méně manipulativní, neuznávají neodpustitelnost chování a nepřipadají si méněcennější než ostatní (Škoviera, 2007). Protože oni všichni mají něco navíc. Mají svého Boha. A na světě pro ně neexistuje nic cennějšího, než právě toho bohatství. Tento výzkum byl proveden na Slovensku, ale dá se předpokládat, že je aplikovatelný i na profesionální náhradní rodičovství u nás.

Další nároky, které jsou na profesionální pěstouny kladeny, jsou významné zkušenosti s výchovou, ať už dětí svých, nebo těch přijatých do pěstounské péče, nebo dlouhodobější působení v roli učitele či vychovatele. Snahou a jedním z cílů pěstounské péče na přechodnou dobu je také náprava vztahů mezi dítětem a biologickými rodiči s tím, že profesionální pěstouni tomu budou velmi nápomocní a budou jednat iniciativně (Gabriel, Novák, 2008).

Jak je z předchozího textu jasné, má i pěstounská péče na přechodnou dobu svá úskalí, na kterých je třeba ještě pracovat. Nicméně nepodléhejme dojmů, že je pěstounská péče na přechodnou dobu nefunkční. Já jsem toho názoru, že jakákoliv snaha o umíst'ování dětí do náhradní rodinné péče místo do té ústavní je vítaná a žádoucí. Jen je zde ještě hodně věcí, které by se měly lépe propracovat. Tolik očekávaná novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, nám jistě nějaké pozitivní změny přinesla, ale dle slov odborníků, s kterými jsem se setkala v rámci své praxe, je ještě stále na čem pracovat.

6 Systém pěstounské péče na přechodnou dobu v zahraničí

V následujícím textu se budu zabývat třemi zeměmi. Ze států, kde již v praxi funguje systém pěstounské péče na přechodnou dobu, nazývaný v jednotlivých zemích různě, jsem vybrala Slovensko, Velkou Británii a Francii. A proč zrovna tyto země? Slovensko je naší zemi nejbližší, jak vzdálenostně, tak lidsky. Velká Británie je země, která mezi prvními přišla s modelem tohoto druhu pěstounské péče a od níž se následně inspirovala řada dalších zemí. A Francie je zemí pokrokovou, která má v kultivovanosti, společenském životě a vůbec v lidskosti oproti zbytku světa vždy navrch. Všemi těmito zeměmi, by se dle mého soudu měla Česká Republika inspirovat a to nejenom v oblasti náhradní rodinné péče.

6.1 Slovensko

Touto zemí začínám proto, že Česká Republika je se Slovenskem vázána nejen společnou historií, ale i podobnou mentalitou. Přesto jsme se až do roku 2006 v něčem zásadním lišili. A to v institutu profesionální náhradní výchovy, kterou Slovensko disponovalo od roku 1993, kdy byla do legislativy zavedena zákonem č. 279/93 Z.z o školských zariadeniach a zákonem č. 195/98 Z.z o sociálnej pomoci, a disponuje nadále (Mikaušová, 2006). Na začátku toho všeho stála nestátní organizace „Návrat“, jež se zabývá právě náhradní rodinnou péčí (Buebleová, aj., 2002). V roce 2006 jsme naše východní sousedy následovali i my, ale stále máme na čem pracovat.

Zřízení profesionální náhradní výchovy v rodinách, reps. profesionálního pěstounství vznikl s cílem začlenit do rodin ty děti, které mají speciální potřeby, a o které není zájem v žádné z forem náhradní rodinné péče a na druhou stranu v klasických ústavních zařízeních nejsou podmínky pro naplnění jejich potřeb. Profesionální pěstoun, je zaměstnán u zařízení, které realizuje ústavní péči, a není zákonným zástupcem dítěte. Ve svých právech je výrazně omezen (Škoviera, 2007). O tom, zda bude dítě umístěno do profesionální rodiny, rozhoduje ředitel příslušného dětského domova. Za péči, kterou profesionální rodič věnuje dítěti je pak také náležitě odměněn. Mzda se odvíjí jak od vzdělání pěstouna, které musí být minimálně středoškolské, tak také od přijatého dítěte (Mikaušová, 2006). Dítě zdravé je počítáno jako polovina úvazku, ale pokud se jedná o zdravotně postižené dítě, tak pěstoun dostává finanční ohodnocení dosahující plného

úvazku (Bubleová, aj., 2002). S tímto pěstounem je uzavřena pracovní smlouva a „dohoda o starostlivosti v profesionální náhradní rodině“. Jeden pěstoun může přijmout maximálně tři děti, pokud není zaměstnancem příslušného ústavního zařízení také manžel, potom je hranice stanovena dětmi šesti. Výjimku tvoří sourozenecké skupiny. V případě, že partner profesionálního rodiče není také zaměstnancem dětského domova, je třeba jeho písemného souhlasu s tímto typem rodinné výchovy. Institut profesionální náhradní výchovy počítá s dětmi do osmnácti let, popřípadě pětadvaceti, pokud se jedná o dítě nezaopatřené. Dítě umístěné v tomto typu náhradní výchovy má nárok na „příspěvek na úhradu nákladů na dítě v PNVR“.

Ve chvíli, kdy se partneři nebo jedinec rozhodne stát se profesionálním rodičem, musí podat žádost na oddělení sociálně-právní ochrany dětí a rodiny dle svého bydliště. Dále následuje vyplnění dotazníku a předložení všech potřebných dokladů. Mezi tyto dokumenty patří výpis z rejstříku trestů, doklad od doktora o zdravotním stavu, vyplněný dotazník, potvrzení o státním občanství a potvrzení o příjmech. Nedílnou součástí procesu je také návštěva sociálního pracovníka u žadatelů doma. Když je vše toto hotovo, mohou žadatelé podstoupit psychologické vyšetření a odbornou přípravu pro výkon profesionální náhradní výchovy (Mikaušová, 2006). Tuto přípravu realizuje již zmíněné Občanské sdružení Návrat formou pětidenních příprav. (Bubleová, aj., 2002). Celkově se pak jedná o 40 hodin. Po zakončení přípravy a po splnění všech výše sepsaných požadavků, následuje zapsání žadatelů do evidence vhodných žadatelů pro výkon náhradní rodinné péče.

Nyní už je „jen“ potřeba oslovit ředitele dětského domova, který nabízí možnost profesionální náhradní výchovy v rodinách a uzavřít s ním pracovní poměr. Ředitel si zpravidla také vyžádá všechny potřebné informace, ale pokud bylo vše v pořádku předtím, tak k žádným problémům nedochází ani teď (Mikaušová, 2006).

6.2 Velká Británie

V pořadí druhou zemí, kterou se budu v této bakalářské práci zabývat, je Velká Británie, neboť právě ona byla jednou ze zemí, odkud byl převzat model pěstounské péče na přechodnou dobu fungující u nás v České Republice.

Jakýsi přerod v náhradní výchově ve Velké Británii se konal v 70. letech, kdy došlo k omezení využívání ústavní výchovy, a přednost dostala výchova rodinná. V britské legislativě nenalezneme možnost umístění dítěte do pěti let do ústavní péče. To zkrátka

není možné. Proto je poměrně lehké nalézt pěstouna pro dítě mladšího pěti let, ale problémy nastávají při snaze umístit děti starší, či děti s výchovnými problémy nebo často selhávajícími v pěstounské péči. K selhávání pěstounské péče dochází poměrně často, neboť z nedostatku pěstounů je realizováno párování dětí a pěstounů, kteří si třeba úplně nevyhovují, ale v rámci rychlého umístění se k tomuto spojení přistoupí.

Ve Velké Británii je řada druhů pěstounské péče, a všechny tyto pěstounské péče jsou označovány pojmem „profesionální“ (Vernerová, 2008). V následujícím textu jednotlivé druhy rozeberu.

6.2.1 Respitní péče

Respitní péče, jinak také řečeno odlehčující péče, je určena rodičům a dětem, kteří žijí pod neustálou zátěží, aby si mohli alespoň na chvíli od sebe odpočinout. Nejčastěji se jedná o děti se poruchami učení, zdravotním postižením či mladistvé mající konflikty s rodinou. Zpravidla se jedná o víkendy či celý týden (Vernerová, 2008).

6.2.2 Azylová ~ emergentní pěstounská péče

Tento druh pěstounské péče vznikl proto, aby existoval okruh lidí, kteří přijmou dítě kdykoliv na dobu nezbytně nutnou k zajištění dlouhodobějšího umístění. Finanční ohodnocení je dvojí. Pěstoun dostává peníze jak za to, že je neustále v „pohotovosti“, ale také získává odměnu za každé přijaté dítě (Vernerová, 2008).

6.2.3 Krátkodobá pěstounská péče

Využívá se v případech, kdy je třeba zajistit dítě před osvojením, v rodině s krizí, při diagnostikování či dítě hospitalizovaného rodiče v případě, že se o dané dítě nemůže postarat někdo z rodiny či známých. Zpravidla trvá několik dnů až měsíců. Maximálně ale tři měsíce, poté přechází ve střednědobou či dlouhodobou pěstounskou péči (Vernerová, 2008).

6.2.4 Střednědlouhá pěstounské péče

Tato hojně využívaná forma je určena pro děti, kteří se v ní připravují na návrat do rodiny, kde například probíhala nějaká krizová situace, nebo na přechod do samostatného

života. Doba, kterou děti stráví v tomto typu pěstounské péče, se pohybuje od sedmi týdnů po dva roky (Vernerová, 2008).

6.2.5 Dlouhodobá a trvalá pěstounská péče

Dlouhodobou či trvalou pěstounskou péčí označujeme náhradním rodičovstvím, které ovšem pořád počítá se spoluprací s biologickou rodinou. Doba trvání je od dvou let dále až třeba do dosažení plnoletosti. Zpravidla ale tato forma pěstounské péče přechází v osvojení (Vernerová, 2008).

6.2.6 Soukromá pěstounská péče

Soukromá pěstounská péče je zvláštním typem pěstounské péče, neboť je zde třeba souhlas původních rodičů s vybraným pěstounem, ba co více někdy se stává, že pěstouna si vyberou rodiče sami. Za tento úkon, tedy za péči o jejich dítě, jim pak vyplácejí příspěvek. V tomto případě je třeba danou skutečnost ohlásit příslušným orgánům, které následně provedou kontrolu vhodnosti domácnosti pěstouna (Vernerová, 2008).

Postup při žádání o pěstounskou péči je ve Velké Británii následující. Nejdříve je třeba oslovit příslušnou organizaci, která se specializuje na pěstounskou péči. Poté je třeba vyplnit žádost, ke které musí přiložit výpis z rejstříku trestů, potvrzení o zdravotním stavu, zprávu od sociálního odboru příslušného úřadu a doporučení od dvou blízkých lidí žadatele. Šetření vhodnosti žadatele probíhá v domácnosti žadatele, kam sociální pracovník šestkrát až osmkrát „zavítá“ a provede s žadatelem také rozhovor. Když je vše hotovo, je už jen na sociálním pracovníkovi jak žadatele o pěstounskou péči zhodnotí. Dále ale vzniká ještě další povinnost pro žadatele. Ti musí absolvovat odborný výcvik pro pěstouny, během něhož se dozvídají řadu potřebných informací z oblasti vývoje dítěte a psychiky dítěte, jakož i účinek pěstounství na samotné pěstouny. Na závěr je třeba zhodnotit žadatele na základě tzv. Panelu, který se skládá ze sociálního pracovníka organizace specializující se na pěstounskou péči a dalšího pracovníka této organizace, dále z nezávislého sociálního pracovníka, lékaře, pěstouna, člověka, který si pěstounskou péčí již prošel a v neposlední řadě také právníka. Ti na základě šetření doporučí nebo nedoporučí žadatele jako vhodného pro výkon pěstounské péče. Tím ale nic nekončí. Naopak! Teprve

začíná. Pěstoun se musí celoživotně vzdělávat, účastnit se výcviku zaměřeného na seberozvíjení a také docílit základního vzdělání pro vychovatele (Vernerová, 2008).

6.3 Francie

Profesionální pěstounská péče ve Francii vznikla proto, aby děti, které jsou ohrožovány vlastní rodinou, měly šanci přežít v poklidném prostředí dobu, než se vztahy v rodině urovnají. S tímto opatřením se nepočítá jako s konečným, neboť francouzský systém profesionální pěstounské péče klade důraz na intenzivní kontakt s biologickou rodinou, s cílem dané dítě znovu integrovat do původní rodiny. Protože cílem této pěstounské péče není nahrazení biologické rodiny rodinou novou, naopak je zaměřena na kooperaci s původní rodinou a její systematické podpory (Mikaušová, 2006). Těmto kontaktům asistují orgány státní správy. Příslušným orgánem zabývajícím se umístováním dětí do pěstounské péče je Úřad péče o dítě.

V systému pěstounské péče se ve Francii setkáváme s mateřskou asistentkou, která se také označuje jako tzv. amat. Jedná se o ženy starší jednadvacet let, které musí nejprve absolvovat přípravné kurzy a dále se samozřejmě celoživotně vzdělávat, jak je to v jiných zaměstnáních. Také se zúčastní řady pohovorů s psychologem, dětskou sestrou a sociální pracovníci. Když ve všem uspěje a vše zvládne tak, jak má, stává se osobou, která je pověřena k péči o děti ve veřejných službách (Vernerová, 2008). Je ale nutné podotknout, že se nejedná o matku náhradní, ale amat funguje spíše jako podpora rodičům při výchově (Mikaušová, 2006). Amat je vedena jako zaměstnanec státní správy a získává za to adekvátní finanční ohodnocení. Jedna mateřská asistentka může přijmout maximálně tři děti.

Systém profesionální pěstounské péče tvoří také řada profesionálů, kterými jsou sociální pracovníci, učitelé, lékaři, psychologové apod. Ti mají za úkol aktivně podporovat amat a tím docílit lepší úrovně pěstounské péče ve Francii.

Ve věcech týkajících se nezletilých dětí rozhoduje tzv. dětský soudce, který mimo jiné rozhoduje o hrozícím nebezpečí a na základě toho může stanovit dočasné nebo následně trvalé opatření. Vždy ale musí jednat v zájmu dítěte a respektovat jeho potřeby (Vernerová, 2008).

VÝZKUMNÁ ČÁST

7 Úvodní slovo k výzkumné části

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se pokusila popsat alespoň to nejdůležitější k tématu péstounská péče na přechodnou dobu resp. profesionální péstounská péče. Stěžejním bodem této práce ale není jen teoretické popsání tohoto druhu péstounské péče se všemi důležitými souvislostmi, ale myslím si, že vzhledem k aktuálnosti daného tématu, se stěžejním stává právě výzkumná část. A abych tedy získala potřebné informace, provedla jsem kvantitativní výzkum. Tento kvantitativní výzkum jsem pak doplnila ještě dvěma rozhovory. Přesto, že to nedopadlo podle mých očekávání, co se počtu respondentů týče, tak jsem s výsledkem výzkumu spokojená. Poskytuje nám malý náhled do světa odborné veřejnosti a osvětluje nám jejich názor na dané téma.

8 Cíl výzkumu a výzkumná otázka

Cílem tohoto výzkumu je zmapovat, jaké znalosti o dané problematice mají naši odborníci z oblasti náhradní rodinné péče a následně zjistit i jejich názory na profesionální pěstounskou péči v České Republice. Tímto bychom také měli dospět k odpovědi na výzkumnou otázku, která zní:

Jaký je přístup odborníků na náhradní rodinnou péči k profesionální pěstounské péči?

9 Výzkumné metody

Jak bylo již zmíněno, za svojí hlavní výzkumnou metodu jsem zvolila kvantitativní dotazník, neboť je nejvhodnější metodou pro získání velkého vzorku respondentů. Nicméně pro úplnost jsem ještě přidala rozhovor s pracovníkem z oblasti náhradní rodinné péče a pěstounem, který dlouhodobě poskytuje tuto péči opuštěným dětem. Jelikož se jednalo o rozhovor standardizovaný, jsou si tyto metody hodně podobné, ale díky rozhovorům jsem získala komplexnější pohled na danou problematiku a byla jsem také schopna odpovědět na výzkumnou otázku, kterou jsem si v úvodu stanovila.

Nyní se podívejme podrobněji na tyto dvě metody.

9.1 Dotazník

Dotazník je nejběžnější metoda používající se pro výzkumy, neboť je nejméně časově náročná a navíc dnes v době internetu také málo nákladná. Vychází z výpovědí lidí, kteří se označují jako respondenti (Surynek, Komárková, Kašpárková, 2001). Je tvořen řadou písemně položených otázek, na které respondenti písemně odpovídají. Tato metoda se využívá v případech, kdy je třeba postihnout co největší počet respondentů. V dotazníku můžeme klást otázky otevřené nebo uzavřené. Otevřené otázky dávají respondentovi prostor pro vlastní vyjádření svými slovy. Naopak uzavřené otázky zase nabízejí výčet možných odpovědí, z kterých si respondent vybere tu, která je mu nejbližší. Důležitou součástí šetření je předvýzkum, kdy se na deseti až patnácti osobách ověřuje, zda byl dotazník sestaven správně a zda poskytne potřebné informace. Dotazník můžeme aplikovat individuálně nebo hromadně. Pokud aplikujeme hromadně, tak mluvíme o tzv. anketě.⁵

9.2 Rozhovor

Rozhovor je další hojně využívanou metodou, neboť odpovědi jsou získávány na základě osobní interakce mezi tazajícím a dotazovaným. A právě na základě této interakce můžeme získat nejen verbální odpovědi na naše otázky, ale pracujeme i s neverbálními projevy, které mnohdy řeknou více než samotná slova. Na rozdíl od dotazníku je rozhovor

---

⁵ NOVOTNÁ, L. *Obecná psychologie*. (přednáška) Plzeň: ZČU v Plzni, 8. 10. 2009.

pro respondenty obecně zajímavější a tak je i menší pravděpodobnost odmítnutí. Správný rozhovor by měl být veden v několika fázích. Ze začátku je třeba s respondentem navázat pozitivní vztah a to se zpravidla provádí formou neutrálního rozhovoru. Po této úvodní části se přechází k pokládání jednodušších otázek, které máme předem připravené (Surynek, Komárková, Kašparová, 2001). Poté nastává v rozhovoru „vrchol“, kdy otázky klademe tak, abychom zodpověděli nejdůležitější otázky. Závěrem parafrázujeme to, k čemu jsme dospěli a tím si utříbíme myšlenky, které se pak budou lépe zpracovávat.

Můžeme vést rozhovor devalvační, který je zaměřen na ponižování respondenta. Využívá se třeba při rozhovoru sociální pracovníce s rodiči týraného dítěte apod. Dalším druhem rozhovoru je evalvační rozhovor, ve kterém tazatel působí tak, aby se zdálo, že chce pomoci. Vyjadřujeme pochopení s tím, jak se respondent cítí. Rozhovor může být také standardizovaný a nestandardizovaný. Standardizovaný rozhovor se využívá například pro přízemní rozhovory nebo v případě nějaké kauzy trestního charakteru, kdy se postupuje podle předpřipravených otázek, které za sebou následují v určitém daném pořadí. Proto je hodně srovnáván s dotazníkem. Nestandardizovaný rozhovor je vhodný pro náročnější případy, kdy je potřeba hodně improvizace. Postupuje se podle obecného plánu bez předem připravených otázek či jejich pořadí.⁶

---

⁶ NOVOTNÁ, L. *Obecná psychologie*. (přednáška) Plzeň: ZČU v Plzni, 8. 10. 2009.

10 Výzkumný vzorek

Jako výzkumný vzorek pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila odborníky na náhradní rodinnou péči z královéhradeckého kraje. Královéhradecký kraj jsem si vybrala proto, že je jedním z krajů, které se zapojily do pilotního programu vázaného na profesionální pěstounskou péči. Navíc jsem absolvovala praxi v Občanském sdružení Salinger v Hradci Králové, které mimo jiné provozuje i centrum Stopa čápa, které se zabývá právě náhradní rodinnou péčí a provádí přípravy pěstounů v královéhradeckém kraji. Dále jsem se v rámci praxe dostala na oddělení sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě v Hradci Králové, a tudíž jsem poznala řadu odborníků a mohla tak snáze realizovat výzkum.

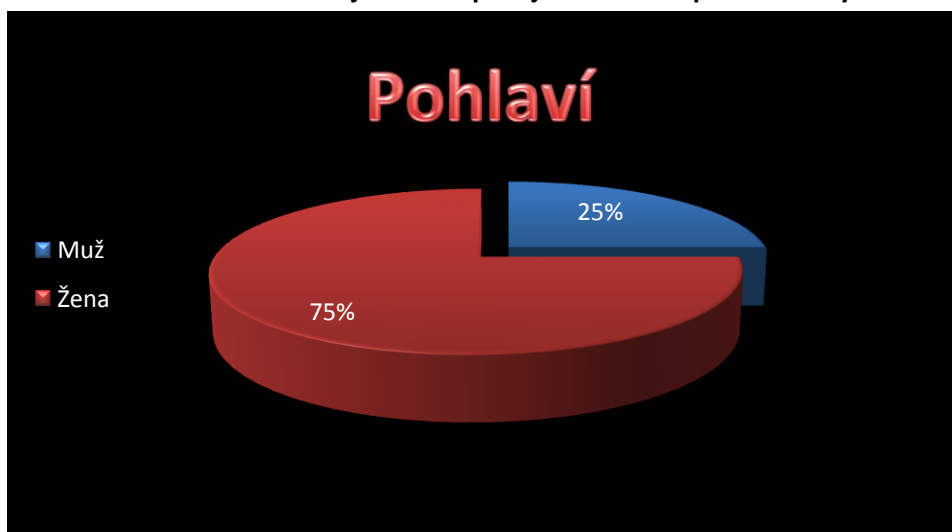
Nicméně přesto, že jsem měla dostatek kontaktů, vyplnilo mi dotazník pouze 20 respondentů z 50 oslovených. Nabízí se otázka, proč tomu tak je? Zřejmě to vypovídá něco o zájmu odborníků o danou problematiku. Neboť se domnívám, že kdyby o dané téma měli opravdový zájem, tak by je můj výzkum zajímal a odpovědi by mi poskytli. Což mě velice překvapilo, protože právě ve Stopě čápa se o pěstounské péči na přechodnou dobu mluvilo často. Skoro denně. Druhý problém, na který jsem narážela v souvislosti s vyplňováním dotazníků, byl nedostatek času. Sociálních pracovníků a dalších pracovníků pracujících v sociálních službách je žalostně málo a práce je stále víc a víc a právě proto mou prosbu často odmítali.

Co se týče výzkumného vzorku pro rozhovor, tak zde byl můj výběr zcela jednoduchý. V průběhu mé praxe jsem úzce spolupracovala se sociální pracovníci ze Stopy čápa a poznala jsem, že danému tématu opravdu rozumí a upřímně se o něj zajímá. Proto jsem rozhovor provedla s ní. Tato pracovnice mi pak doporučila profesionální pěstounku, s kterou jsem provedla druhý rozhovor.

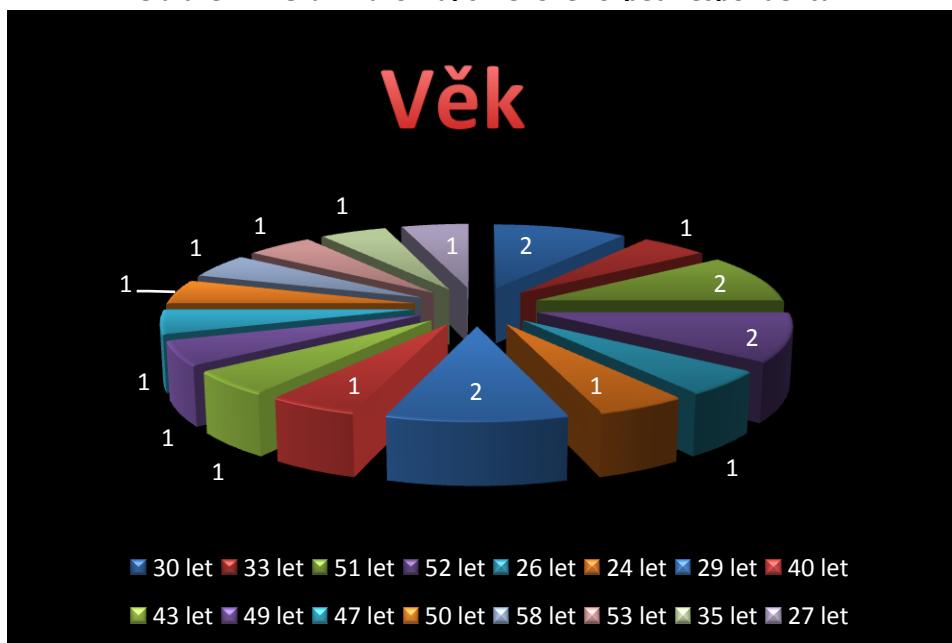
11 Rozbor dotazníku

V úvodu dotazníku jsem se rozhodla nejprve zjistit pohlaví a věk respondenta, neboť tyto údaje nám můžou osvětlit, jak se jednotlivé generace liší v názorech. Tudiž pak výsledek nevztahujeme obecně na celou odbornou společnost, ale pouze na danou generaci, která odpovídala. V závěru výzkumné části shrnu, jak se právě v tomto jednotlivé generace lišily.

Obrázek 1 : Graf znázorňující zastoupení jednotlivého pohlaví ve výzkumu

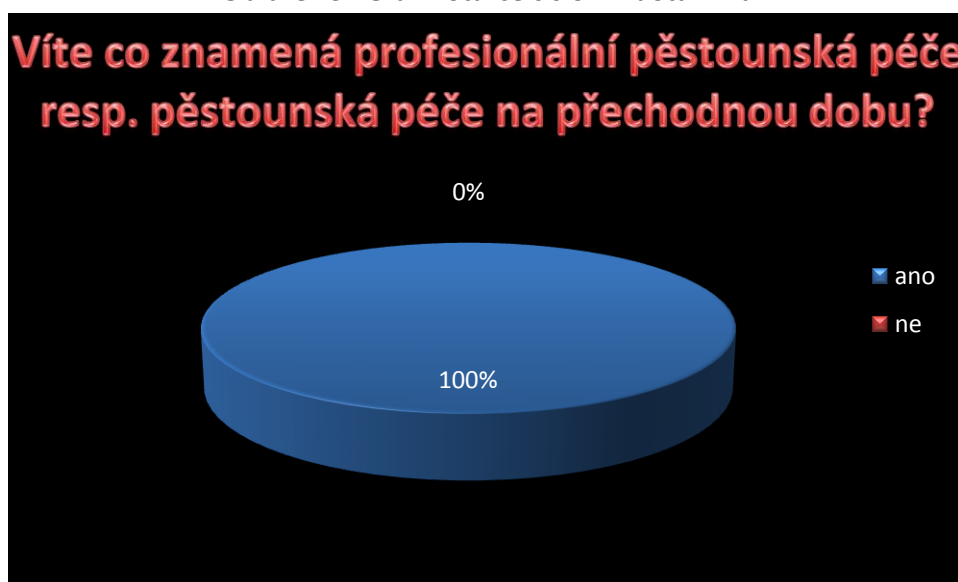
Obrázek 2 : Graf znázorňující věkové rozpětí respondentů

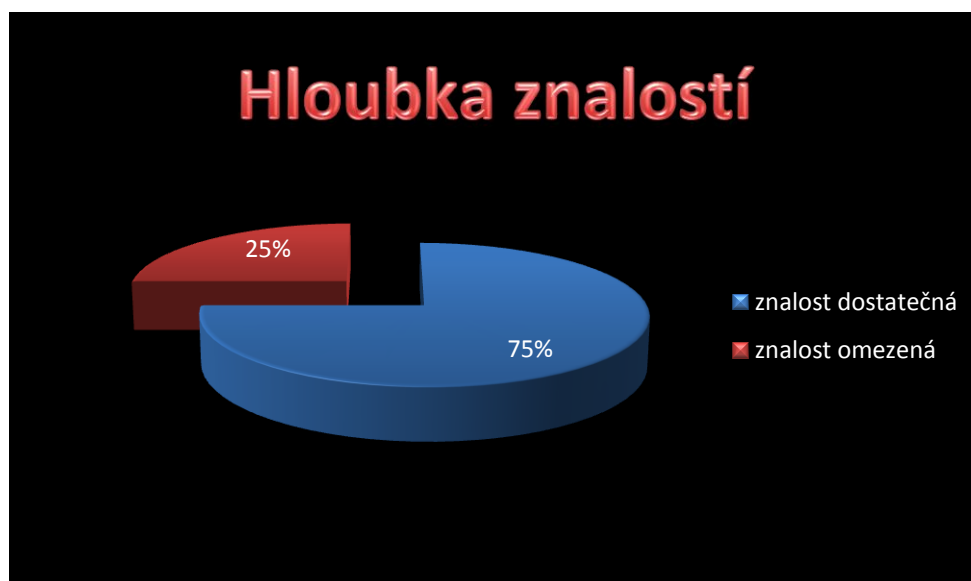
Jak je z grafů znatelné, mezi respondenty se více objevovaly ženy. Potvrzuje to moji zkušenost, že více ochotni vyplnit mi dotazník byly ženy. Muži naopak neměli čas, nebo toho měli hodně, nebo zrovna odjížděli na dlouhou dovolenou. Co se věkového rozpětí týče, tak zde můžeme vidět, že se mi podařilo postihnout poměrně rovnoměrně generace. Od 24 let, kdy člověk plný ideálů vyjde ze školy a má své plány a své představy o fungování tohoto sektoru, až po 58 let, kdy už zase člověk ví, jak to doopravdy chodí a co je nebo není možné v našem systému náhradní rodinné péče.

Otázka č. 1

Obrázek 3 : Graf k otázce číslo 1 v dotazníku

Na tuto otázku odpověděli všichni bez zaváhání ano, a jelikož jsem v odpovědi požadovala ještě konkrétní definici, je jisté, že nikdo nezatrhl odpověď ano, aniž by opravdu nevěděl odpověď. Tato otázka nám odráží současné dění v odborných kruzích, neboť dnes se nemluví skoro o ničem jiném než o transformaci a změnám právě v oblasti pěstounské péče. Bylo by tedy smutné a zahanbující, aby vybraní odborníci nevěděli, o čem je řeč.

Otázka č. 2**Obrázek 4 : Graf k otázce číslo 2 v dotazníku****Obrázek 5 : Graf 2 k otázce číslo 2 v dotazníku**

Dále mě zajímalo, do jaké míry jsou si odborníci vědomi fungování tohoto systému v zahraničí. Chtěla jsem po nich vyjmenovat ty, které je napadnou s tím, že kritériem dostatečnosti jsem stanovila tři země. Jak je z grafů patrné, 100% oslovených vědělo alespoň jednu zemi, kde institut profesionální pěstounské péče funguje. Nicméně 25% oslovených nedisponovalo znalostmi dostatečnými, neboť si nevzpomněli na více než jednu nebo dvě země. Nejčastěji se ve výčtu objevovala Velká Británie, Slovensko, Francie, Holandsko apod.

Je tedy zřejmé, že většina pracovníků se o dění v zahraničí aktivně zajímá a může se tak poučit nejenom z jejich úspěchů, ale i z jejich chyb. Což je pozitivní zjištění, kterým by se měli inspirovat i zbylí pracovníci, kteří se v této většině nevyskytují.

Otázka č. 3

Obrázek 6 : Graf k otázce číslo 3 v dotazníku

Další otázkou jsem se snažila zjistit, která země je podle respondentů se svým modelem profesionální pěstounské péče neúspěšnější. V každé zemi se tomuto institutu říká trochu jinak, ale podstatné znaky zůstávají stejné. Základem je snaha o to, aby děti v ústavních zařízeních ubývalo a naopak v rodinách přibývalo. Třicet procent dotazovaných se vyjádřilo tak, že nejsou schopni toto objektivně posoudit, neboť nemají se systémem profesionální pěstounské péče v zahraničí žádné zkušenosti. Tato skutečnost není zrovna ideálním stavem, neboť v mnoha jiných zaměstnáních se vyjíždí na služební cesty do různých koutů světa, aby se poznala tamní strategie a došlo k výměně užitečných informací. Tak proč ne v náhradní rodinné péči? Zřejmě jako vždy v tom má prsty finanční stránka věci.

Domnívám se, že i ti respondenti, kteří odpověděli tak, že žádná země není dostatečně dobrá, se vlastně snažili zakrýt svoji nevědomost. Protože taková Velká Británie má prokazatelně dobré výsledky s tímto druhem pěstounské péče. Samozřejmě i zde se naleznou nějaké chyby, ale tak tomu je v podstatě ve všem. Každopádně to, že 25%

dotázaných dávali za vzor právě Velkou Británii, není náhoda. Vždyť právě Velká Británie je jednou ze zemí, od které jsme se při budování institutu profesionálního pěstounství nechali inspirovat i my. Nesmím ale také zapomenout na naše sousedy a dlouholeté bratry ze Slovenska. Ti už také mají navrch oproti České Republice a jako moc mají navrch podle odborné veřejnosti, vypovídá 20% na grafu právě pro tuto zemi.

Otázka č. 4

Obrázek 7 : Graf k otázce číslo 4 v dotazníku

Tuto otázku považuji za velice důležitou, protože pokud se zeptáte odborníka, jestli je profesionální pěstounská péče pozitivní krok nebo negativní, začnou vám vyjmenovávat tisíce pro a proti, ale odpověď vám nedají. Takže touto otázkou jsem se snažila získat odpověď, která není poznamenána děláním listu pro a proti. Jak je vidno, většina je „pro“ profesionální pěstounskou péčí, neboť dle jejich odpovědí, je rodina nade vše.

Nicméně pořád nám zůstává 35% lidí, kteří s tím v žádném případě nesouhlasí. Důvodem pro tuto skepsi je to, že se jedná o dočasné řešení, které nakonec může přerůst až v neustálé střídání rodin, což pro citovou stabilitu dítěte není dobré. Dále se zmiňovali o malém počtu a také odbornosti pěstounů, kteří by měli tuto pěstounskou péči poskytovat.

Objevila se i jedna odpověď, kdy se respondent prostě nemohl rozhodnout, jestli ano, nebo ne. Nakonec zaškrtnl obě možnosti s tím, že profesionální pěstounská péče je v něčem jistě dobrá, ale zároveň sebou nese i četná úskalí.

Otázka č. 5**Obrázek 8: Graf k otázce číslo 5 v dotazníku**

Tato otázka mi měla poskytnout odpověď, jak je na tom Česká Republika, co do připravenosti pro výkon této pěstounské péče. Jistě, tento institut u nás právně existuje už od roku 2006, ale doteď skýtá například královéhradecký kraj pouhé dva profesionální pěstouny. Pár se jich v současné době připravuje na výkon této pěstounské péče, ale žádný velký nárůst se zatím nekonal. Je tedy třeba ptát se, zda na to naše země vůbec „má“?

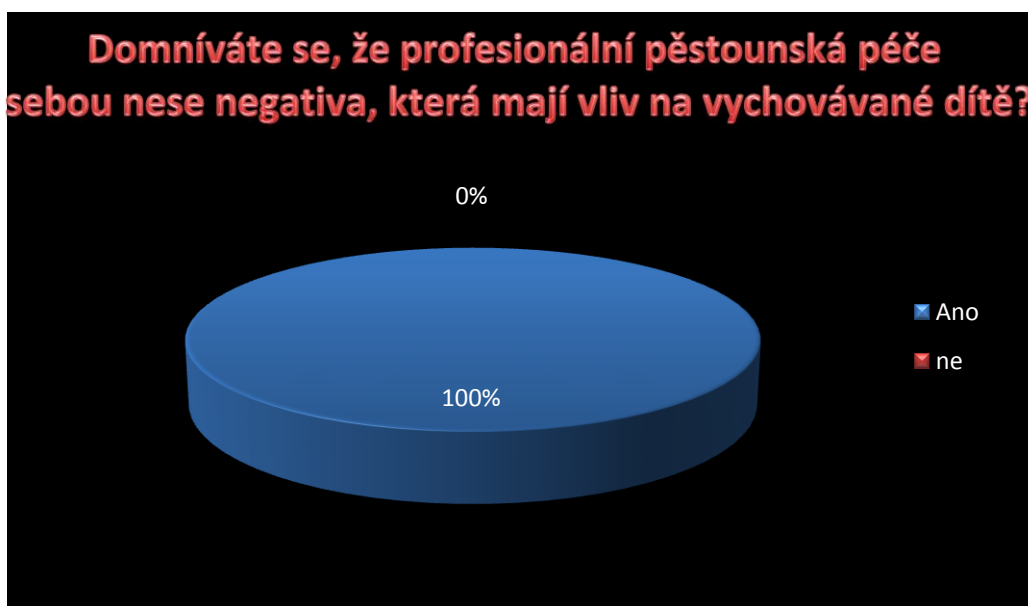
Dle výsledků je zřejmé, že 80% dotázaných si myslí, že nikoliv. Jako důvody uvádějí již zmiňované množství pěstounů, které je žalostné, dále špatná motivace pěstounů založená na finančním ohodnocení. Zde se ale musím pěstounů zastat, neboť si je nutné uvědomit, že tento institut pěstounské péče, je tvořen tak, aby byl pro pěstouny zaměstnáním. A pokud my chodíme do práce, nedostáváme za to snad peníze? Idealistické představy nechme na klasickou pěstounskou péči, tam je pro ně prostoru dostatek. Profesionální pěstounská péče je vytvořena čistě jako poskytnutí odborného a rodinného prostředí před odchodem do jiné formy náhradní rodinné péče. Ano, i zde je třeba, aby si pěstouni rozuměli s dětmi, ale touha pomoci dětem nesmí být podmínkou stanovení vhodnosti pěstouna. Naopak odbornost je tím důležitým faktorem, neboť představme si klasického pěstouna, jak zvládá dítě s významnými výchovnými problémy nebo dítě vážně zdravotně postižené. Minimálně to chce pořádně propracovanou přípravu, aby se žádná

stránka věci neopomenula. A to je další z důvodů, proč respondenti odpověděli ne. Přípravy jsou prý zatím nedostatečné pro tento druh pěstounské péče.

Když to teď tedy shrnu, dle odborné veřejnosti Česká Republika zatím není připravena na výkon pěstounské péče, ale už se alespoň ubírá správným směrem.

Otázka č. 6

Obrázek 9: Graf k otázce číslo 6 v dotazníku

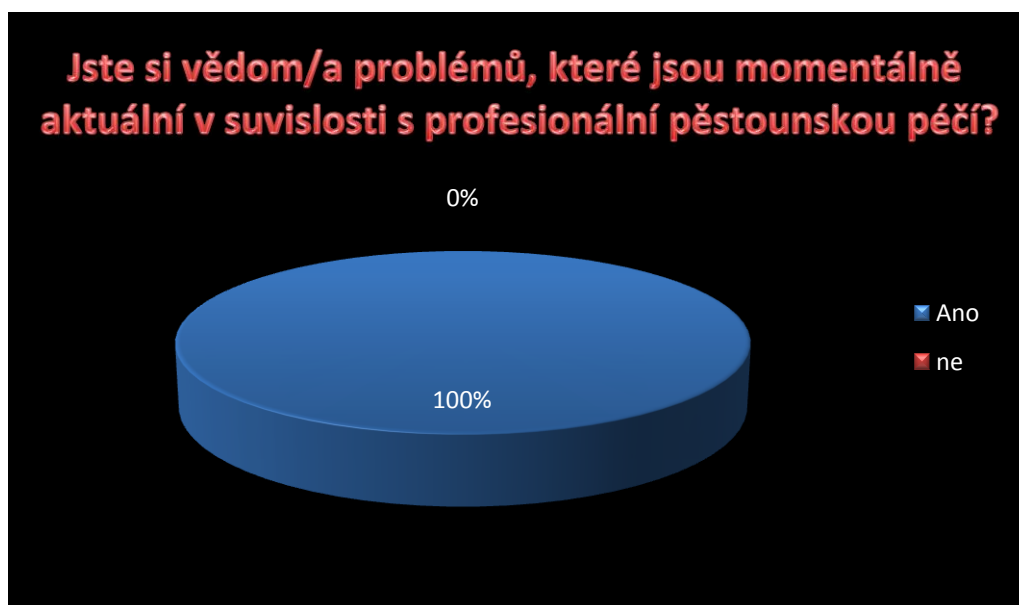

Graf nám celkem jasně ukazuje, že 100% oslovených ví o negativech ohrožujících dítě v profesionální pěstounské péči. Jako ty nežádoucí vlivy uvedli například nestabilitu citového pouta, což vede pak k následnému vzniku tzv. citových mrzáků. Dále se zmiňují o střídání rodin, které sebou nese ztrátu nebo nenabytí pocitu bezpečí a jistoty. Všechny tyto negativa jsou pro dítě velmi závažným „handicapem“ do budoucího života. Mohou mít problémy s navazováním vztahů, s důvěrou a bude pro ně velice těžké najít si své místo v životě. Nicméně opět porovnejme s tím, k jakým problémům dochází u dětí dlouhodobě umístěných v ústavním zařízení. Nakonec nám profesionální pěstounství vyjde jako lepší řešení.

Otázka č. 7

Obrázek 10: Graf k otázce číslo 7 v dotazníku

Opět velice jednoznačná odpověď. Všichni jsou si vědomi problémů spojených s tímto druhem pěstounské péče. Není divu, v současné době se také v oblasti náhradní rodinné péče nemluví o ničem jiném. Ve výčtu problémů se objevuje nám už tolik známý nedostatek pěstounů, jejich neodbornost a „špatná“ motivace. Jako další významné problémy shledávají odborníci zejména malý počet sociálních pracovníků, které mají už takhle hodně práce a v souvislosti s profesionální pěstounskou péčí pak vznikne tisíce nových papírů a případů a to vše někdo musí zpracovávat. Jenže lidi nejsou. A aby toho nebylo málo, začínají se uzavírat vysokoškolské obory jako sociální práce, které by další sociální pracovníci mohly poskytnout. Hlavně, že se ocitáme v době, kdy máme všude záplavy politologů a filosofů ale jejich uplatnění? Žádné. V tomto systému shledávám i já značné nedostatky, které je třeba řešit ještě dříve, než daná situace nastane a my se budeme „topit“ v záplavách administrativních restů. S tímto souvisí i problém s malým množstvím podpůrných služeb, který dle odborníků současnému systému velice chybí. O tomto by se dal provést samostatný výzkum, který by se stal odrazovým můstkem pro další legislativní kroky v této oblasti náhradní rodinné péče.

Otázka č. 8

Obrázek 11: Graf k otázce číslo 8 v dotazníku

Poslední zcela otevřenou otázkou jsem chtěla zjistit, jak jsou na tom naši respondenti s konkrétními zkušenostmi. Padesát procent z dotázaných odpovědělo, že konkrétní zkušenosti nemá žádné. To jediné vypovídá o tom, v jakém rozsahu profesionální pěstounská péče u nás funguje.

Ze zbylých respondentů 35% odpovědělo, že má zkušenosti negativní, neboť se na vlastní kůži setkalo s tím, co uváděli u předchozích otázek. Profesionální pěstounská péče podle mnohých přechází často v klasickou péči nebo se také setkávají s tolik obávanou citovou vazbou mezi pěstounem a dítětem. Ani jedno z toho není pro tento druh pěstounské péče žádoucí. Někteří uvádějí také své zkušenosti z Velké Británie, kde se prý setkali s týráním dětí svěřených do této péče. Což je ovšem alarmující a vypovídá to o nevhodném výběru pěstounů a nedostatečné kontrole při provázení. Nicméně jeden příklad nemůže mluvit za celý systém.

Zbytek oslovených naopak přichází se zkušenostmi pozitivními, ale v kontextu se zbývajícími jich je bohužel málo. Nejvíce mě potěšila odpověď jedné sociální pracovnice, která uvedla, že byla svědkem úspěšné profesionální pěstounské péče. Dítě pobýlo čas nezbytně nutný k vyrovnání poměrů v domácnosti u jedné takové profesionální pěstounky a následně bylo navraceno zpět do rodiny. To je ideál, s kterým profesionální pěstounská péče pracuje. A přesně kvůli tomu se začala realizovat i u nás.

11.1 Shrnutí dotazníkového šetření

Shrňme teď tedy zjištěné. Odborná veřejnost ví, co je to profesionální pěstounská péče a také tuší, kde a jak probíhá. Většina se shoduje na tom, že tento institut je potřeba, ale má ještě hodně sporných míst, které je třeba doladit. Ať už legislativně, o což se nakonec Novela zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí snaží, tak i odborně a lidsky. Je třeba jednat tak, aby nebylo ohroženo psychické a fyzické zdraví dítěte a aby jim tento institut pěstounské péče poskytl vhodný start do života.

Ve výzkumu jsem si také všimla, že respondenti nad 48 let přejí spíše klasickému systému náhradní rodinné péče a příliš nepodporují profesionální pěstounství. Uvádí, že nastala doba, kdy všichni pobláznění novou formou pěstounství, zapomínají na práci všech „tetiček“ a „strýčků“, kteří dětem dávají všechno, co mohou. Jsou odborně vzděláni a vědí tudíž nejlépe, jak se postarat o děti do té doby než se pro ně najde nový domov. A tento ne příliš propracovaný systém jejich práci znevažuje. Naopak lidé pod touto věkovou hranicí, považují zmíněný názor za zkostnatělý, stejně jako byl do nedávna i celý systém náhradní výchovy včetně té ústavní.

Těžko říct, kde je pravda, nicméně pořád je zde více těch, kteří projekt podporují, než těch, kteří ho odmítají. Nezbyvá než dokázat jim, že je to dobrý krok, který může pomoci stovkám dětí, když se vezme za ten správný „konec“.

11.2 Hypotézy a jejich hodnocení

H1: *„Domnívám se, že odborníci tuto problematiku budou znát.“*

Tato hypotéza se mi potvrdila, neboť jak jsem již rozebrala u otázky č. 1, všichni dotazovaní věděli, co znamená profesionální pěstounská péče poměrně přesně.

H2: *„Myslím si, že odborníci budou vědět, kde v zahraničí tato pěstounská péče již funguje.“*

Nadpoloviční většina respondentů se může pyšnit dostatečnou znalostí zemí, které tento systém již plně využívají.

H3: *„Jsem toho názoru, že odborníci budou vědět, jak profesionální pěstounská péče funguje v zahraničí.“*

Zodpovězení této hypotézy je poněkud problematické, neboť více než čtvrtina dotazovaných odpověděla, že tuto otázku nemůže objektivně posoudit, protože nemají osobní zkušenosti. Nicméně zcela správně uvádějí, jak funguje institut profesionální pěstounské péče třeba ve Velké Británii, Francii, či u našich sousedů na Slovensku. Takže pokud bychom měli odpovědět čistě na hypotézu, ano, odborníci vědí, jak to funguje, ale moc se k tomu nechtějí hlásit.

H4: *„Vzhledem k tomu, že se jedná o odborníky, předpokládám, že budou tuto pěstounskou péči podporovat.“*

Nadpoloviční většina dotazovaných se přiklání k tomu, že pěstounská péče na přechodnou dobu má své opodstatnění, a proto ji podporují. Nicméně významným hlasem se ozývá i více než čtvrtina respondentů, kteří věří, že tato pěstounská péče není vhodným řešením současné situace v České Republice.

H5: *„Domnívám se, že neshledají ČR připravenou k úplnému zavedení pěstounské péče na přechodnou dobu.“*

Domnívala jsem se správně. Drtivá většina oslovených není přesvědčena o tom, že by Česká Republika byla připravena jako jiné země, kde již tento institut existuje v plném rozsahu.

H6: *„Myslím si, že profesionální pěstounská péče může mít určitý negativní vliv na vychovávané dítě, v případě nízké kvality této péče.“*

V tomto jsem opět názor odborníků odhadla dobře. Všichni bez výjimky se shodli na tom, že pokud budou profesionální pěstounskou péči vykonávat nekvalitně připravení pěstouni, tak může docházet k citovým újmám dítěte a k jiným podobným problémům.

H7: *„Domnívám se, že k pěstounské péči na přechodnou dobu se pojí řada problémů“*

Na základě své praxe, jsem byla přesvědčena o tom, že profesionální pěstounství má své chyby. Tuto domněnku mi následně v dotazníku také potvrdili oslovení odborníci.

12 Rozbor rozhovoru

Na následujících řádcích podrobně rozeberu dva rozhovory, které jsem uskutečnila v rámci svého výzkumu. První rozhovor byl proveden s pracovnící organizace Stopa čápa, která se zabývá náhradní rodinnou péčí a mimo jiné poskytuje přípravu i pro profesionální pěstouny. Tuto pracovníci označím pro účely rozhovoru jako R1 (respondent 1). Jedná se o pracovníci s desetiletou praxí. Druhý rozhovor jsem realizovala s profesionální pěstounkou, na níž mi byl poskytnut kontakt právě od již zmíněné pracovníce. Jedná se o pěstounku, která již 15 let poskytuje klasickou pěstounskou péči a od loňského roku je také vedena jako profesionální pěstounka. Tuto osobu označím jako R2 (respondent 2).

Co si obecně myslíte o profesionální pěstounské péči?

R1: *„Jsem rozhodně pro. Protože je to jeden ze způsobů jak umožnit dětem žít v rodinném prostředí.“*

R2: *„Pokud se mne ptáte, jestli jsem pro to, aby dětem bylo pomáháno dostat se co nejdříve do rodiny, tak jsem pro. Vždyť sama jsem se zapojila do tohoto programu, tak tomu musím věřit.“*

Oba respondenti se shodli na tom, že jakýkoliv způsob, který umožňuje dětem prožít dětství v rodině, je správný.

Jaký máte názor na myšlenku, že tímto způsobem zmizí v ČR kojenecké ústavy? Je to reálné?

R1: *„Rušení ústavů pro děti do tří let je jistě správným krokem. Do budoucna (10 až 15 let) pokud vše dobře půjde, je pravděpodobné, že ústavní výchova u dětí do tří let zanikne. Jde to i jinde ve světě, půjde to i u nás. Nicméně vždy zůstane skupina dětí, které nebude možné vychovávat v rodinném prostředí. Zejména pak děti se závažnými výchovnými problémy, nebo s velice vážným zdravotním postižením.“*

R2: *„Co já vím, tak není. Samozřejmě nejsem odbornice, ale hodně se o tuto problematiku zajímám. Četla jsem mnoho diskuzí a všude byl tento výsledek vyvrácen, neboť ne všechny děti mohou být umístěné do náhradní rodinné péče. Ať už kvůli jejich zdraví nebo jiným problémům.“*

Jak vidno, jsou oba respondenti přesvědčeni, že rušení kojeneckých ústavů je běh na dlouhou trať, ve kterém se musí počítat s tím, že nikdy nebude zcela dokončen.

Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informována o této možnosti pěstounské péče?

R1: „Myslím si, že ne. Společně s dalšími neziskovými organizacemi zabývajícími se náhradní rodinnou péčí se to snažíme změnit. Rozhodně by ale měla začít masivnější informační kampaň také ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí, krajů a obecních úřadů.“

R2: „Myslím si, že poměrně ano. Já jsem se tedy o možnosti stát se profesionálním pěstounem dozvěděla na jednom ze sezení, kde se setkávám s jinými pěstouny. Nicméně viděla jsem i pár poutačů na krajském úřadě. Mám za to, že ten, kdo o to opravdu stojí, tak si informace najde.“

Zde můžeme sledovat rozdíl mezi výpověďmi. Zatímco první respondent si je jistý, že je to práce úřadů informovat veřejnost, druhý respondent se domnívá, že veřejnost by se měla aktivně zajímat sama a nespoléhat na práci úřadů.

Podle mého názoru mají obě odpovědi něco do sebe. Ideální by bylo je nějak vhodně skloubit.

Jakým způsobem probíhá příprava potencionálních profesionálních pěstounů? Je nějak odlišná od přípravy pro „klasickou“ pěstounskou péči?

R1: „Příprava žadatelů o pěstounskou péči a osvojení trvá minimálně 48 hodin. Obsahuje část sociálně-právní, psychologickou, pediatrickou, návštěvu dětského centra a individuální konzultace s terapeuty. Příprava pro pěstounskou péči na přechodnou dobu trvá 70 hodin a přidávají se k ní specifika této náročné náhradní péče. Nejdůležitější pro tuto pěstounskou péči je ale následné provázení, které musí být kvalitní.“

R2: „Já vím, že když jsem se připravovala na výkon pěstounské péče poprvé, absolvovala jsem tenkrát nějaký kurz, který byl poměrně časově náročný. V rámci toho kurzu jsme se seznámili se specifickými péčí o dítě, objasnili jsme si nějaký ten právní rámec a také jsme docházeli k psychologovi. Bylo to velice náročné, ale zvládli jsme to. Příprava na profesionálního pěstouna byla dost podobná, jen o něco delší. Možná mi ale nepřijde ničím zajímavá zejména proto, že jsem pěstounka už s velkými zkušenostmi, tudíž mě jen tak něčím nepřekvapí.“

Příprava profesionálních pěstounů se dle slov respondentů lehce liší, ale žádné velké odchylky nejsou. Víceméně jde jen o delší přípravu, aby se tak lépe zhodnotila vhodnost pěstounů pro tento druh pěstounské péče, který je ve všech ohledech náročnější než „klasická“ pěstounská péče.

Je ČR dostatečně připravena pro plnohodnotný výkon profesionální pěstounské péče?

R1: *„Pěstouni, kteří jsou v Královéhradeckém kraji připraveni na výkon pěstounské péče na přechodnou dobu, jsou zcela jistě schopni poskytnout dětem plnohodnotnou péči. Nicméně zatím není možné umístit všechny děti potenciálně vhodné pro tento druh náhradní rodinné péče. Česká Republika se bohužel zatím potýká s nedostatkem pěstounů. Takže moje odpověď zní ne. Česká Republika rozhodně není připravena.“*

R2: *„Nevidím důvod, proč by neměla. Já jsem připravena. Sice nás zatím není mnoho, ale proč čekat až nás mnoho bude. Prostě pojďme pomáhat.“*

Respondent 1 je evidentně o něco skeptičtější k danému tématu a není se čemu divit. Však se jedná o odborníka na danou věc a tudíž musí posoudit všechna pro a proti. Vidí problematiku nezaujatýma očima a může proto objektivně soudit. Naproti tomu respondent 2 posuzuje věc ze svého pohledu. Je to jistě chvályhodné, ale ne zcela objektivní.

12.1 Shrnutí výsledků rozhovorů

Je poměrně těžké porovnávat výpovědi laika a odborníka, neboť každý staví na jiných základech. Odborník vychází ze statistik a profesního přesvědčení, kdežto laik vychází pouze ze svých zkušeností a ty jsou mnohdy jednostranné.

Nicméně v předchozím textu můžeme pozorovat podobnosti ve výpovědích. Na výraznou odlišnost narážím až u otázky poslední. V tomto případě bych více důvěřovala odborníkovi, neboť jedině on má všechny podklady, aby danou věc mohl objektivně zhodnotit. I když oceňuji entusiasmus pěstounky, nemohu se ubránit dojmu, že její názor je poměrně naivní.

13 Odpověď na výzkumnou otázku

Přístup odborníků k profesionální pěstounské péči je rozličný. Někteří s tímto systémem stoprocentně souhlasí, někteří naopak. Nicméně většinou převažuje kladný postoj, ovšem doplněný o výhrady k připravenosti tohoto institutu náhradní rodinné péče. Stále je potřeba pracovat na tom, aby nedocházelo k negativním dopadům této pěstounské péče na děti, které se v ní vyskytují. Je třeba dořešit finanční ohodnocení pěstounů tak, aby nebylo přílišnou motivací, ale zároveň aby nemělo demotivující charakter. Dále je nutné rozvinout propagaci této pěstounské péče a tak postupně získávat větší množství pěstounů, neboť jejich množství je více než žalostné. Většina dotazovaných se shoduje na tom, že až se tyto jednotlivé překážky odstraní, bude právě systém profesionální pěstounské péče dominujícím místem, kam budou děti přechodně umístěny.

Závěr

Psaním této bakalářské práce, jsem získala mnoho nových znalostí a zkušeností z oblasti náhradní rodinné péče. Pochopila jsem již, jak probíhá celý proces od stanovení vhodnosti či nevhodnosti žadatelů, přes přípravu vhodných žadatelů až po následné párování dětí a rodičů. Během shánění informací jsem se seznámila s řadou odborníků, kteří mi dali neskutečně mnoho. Poskytly mi objektivní informace, které byly podkladem při psaní bakalářské práce. Dále mi tito lidé poskytli své dlouholeté zkušenosti a mě tím byli velkým přínosem. Vzhledem k tomu, že bych se ve svém budoucím zaměstnání chtěla zabývat právě náhradní rodinnou péčí, tak přínos, kterým mám z této bakalářské práce, nedokážu vyčíslit. Jsem jen hrozně vděčná, že jsem měla tu možnost spolupracovat s tak skvělými lidmi, kteří mi vždy vyšli vstříc.

V teoretické části mé bakalářské práce jsem nejprve definovala základní termín pojící se k náhradní rodinné péči. A tím je rodina. Považuji tento bod za klíčový, neboť právě o rodinu tu jde především. Protože každý autor definuje rodinu trochu jinak, vybrala jsem ty definice, které mi byly nejbližší a ty jsem také uvedla v textu. Následovala historie náhradní rodinné péče, která ač se nezdá, je také velmi důležitá. Historií se můžeme inspirovat nebo se z ní naopak poučit. Některé minulé kroky, jsou vzhledem ke své době mnohdy více pokrokové, než ty dnešní. Poté jsem se podrobněji věnovala systému náhradní rodinné péče, kde jsem definovala všechny druhy od osvojení, přes pěstounskou péči až po hostitelskou péči. Snažila jsem se pochytit všechny hlavní znaky těchto druhů a na nic důležitého nezapomenout. Speciální kapitolou byla profesionální pěstounská péče, které bylo třeba věnovat se podrobněji, neboť je stěžejní pro tuto bakalářskou práci. Vymezila jsem obecně, co pěstounská péče na přechodnou dobu je, cílové skupiny této péče a následně také osobnost profesionálního pěstouna. Posledním a neméně důležitým tématem teoretické části je fungování tohoto institutu ve vybraných zahraničních zemích. Vybrala jsem tři země, Velkou Británii, Francii a Slovensko, u kterých jsem se zaměřila na jejich formu profesionální pěstounské péče a pokusila se ji alespoň základně vymezit.

V praktické části práce jsem se snažila odpovědět si na výzkumnou otázku, což se mi, myslím si, povedlo. Zvolila jsem metodu dotazníkového šetření, který mi měl poskytnout potřebné množství respondentů a informací. Bohužel, co se množství respondentů týče, nebyla jsem zcela spokojena, neboť hodně oslovených mojí prosbu o vyplnění odmítlo.

Jako doplňkovou metodu jsem zvolila rozhovor, který jsem provedla nejdříve s odborníci na náhradní rodinnou péči a následně také s profesionální pěstounkou. Obě tyto metody mi poskytly potřebné informace pro výzkum.

Co se týče využití této bakalářské práce, jsem již domluvena s pardubickým Občanským sdružením Amalthea a s hradeckým Občanským sdružením Salinger, na poskytnutí informací získaných z mého výzkumu. Obě tyto organizace se zabývají náhradní rodinnou péčí, a proto je zajímavá, jak se na dané téma dívají jejich kolegové z královéhradeckého kraje. Jak sami říkají, je něco jiného odpovídat anonymně a něco jiného mluvit z očí do očí. Dále tato bakalářská práce může být inspirací pro další generace studentů na Západočeské univerzitě v Plzni a nejen tam. Navíc je pro mě jakýmsi odrazovým můstkem pro mou diplomovou práci, neboť v této oblasti je pořád o čem psát.

Resumé

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuji vymezení pojmu rodina, který považuji za stěžejní vzhledem k tématu práce. V teorii se zaměřuji také na historii náhradní rodinné péče, která je velice bohatá a poskytne nám širší pohled na danou problematiku. Následně se také věnuji systému náhradní rodinné péče v České Republice a jeho jednotlivým formám. Dále jsem se věnovala profesionální přestounské péči u nás a v zahraničí. Nejprve jsem podrobněji popsala náš systém profesionální přestounské péče včetně cílových skupin a osobnosti přestouna, a následně jsem se věnovala vybraným zemím. Každá země má svá specifika, která jsem se snažila vystihnout.

Praktická část je zaměřena znalosti a postoje odborníků z oblasti náhradní rodinné péče k této přestounské péči. Formou dotazníku a rozhovoru jsem získala potřebné informace, abych mohla zhodnotit své hypotézy a odpovědět si na výzkumnou otázku.

Summary

This bachelor thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals with the definition of family, which I regard as central theme of the work. The theory also focuses on the history of foster care, which is very rich and gives us a broader perspective on the issue. Subsequently, I devote foster care system in the Czech Republic and its various forms. Then I devoted to professional foster care in the Czech Republic and also abroad. At first I describe our professional foster care system, including target groups and foster personality, and then I devoted to selected countries. Each country has its specificities, which I tried to grasp.

The practical part is focused knowledge and attitudes of professionals in the field of foster care to this foster care. Through questionnaire and interview, I obtained the necessary information so I can evaluate my hypothesis and answer the research question.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

GABRIEL, Mgr. Zbyněk a Ph.D., PhDr. Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.

KONEČNÁ, Hana. *Cesta za dítětem: Dvě malá křídla*. 1. vydání. Praha: AV ČR, 2003. 318 s. ISBN 80-200-1055-6.

MATĚJČEK, Zdeněk *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. 1.vydání. Praha: Portál s.r.o., 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. 98 s. ISBN 80-852882-83-6.

NOVOTNÁ, Věra a Lenka PRŮŠOVÁ. *K vybraným otázkám osvojování dětí*. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o., 2004. 159 s. ISBN 80-86131-56-4.

SCHAEFFEROVÁ, E. *Co je rodina?*. 1. vydání. Praha: Návrat domů, 1995. 177 s. ISBN 80-85495-41-4.

SCHOOLEROVÁ, J. E. *Adopce vztah založený na slibu*. 1. vydání. Praha: Návrat domů, 2002. 217 s. ISBN 80-7255-066-7.

SURYNEK, Alois, Růžena KOMÁRKOVÁ a Eva KAŠPAROVÁ. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2001. 154 s. ISBN 80-7261-038-4.

ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2007. 143 s. ISBN 978-80-7367-318-5.

Právní předpisy

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje

BUBLEOVÁ, Věduna, aj. *Mezinárodní srovnávání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a neintegrace rodiny*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče VÚPSV, 2002. 63 s.

MIKAUŠOVÁ, Blanka. *Profesionální pěstounská péče: Zkušenosti ze zahraničí a možnosti uplatnění v České republice*. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Dana Knotová, Ph.D.

MPSV. *Průvodce pro náhradní rodinnou péči: Jak na náhradní rodinnou péči*. Praha, 2009.

MPSV. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu*. Praha, 2009.

VERNEROVÁ, Bc. Klára. *Profesionální pěstounská péče jako součást systému náhradní rodinné péče v ČR*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořáček, DiS.

NOVOTNÁ, L. *Obecná psychologie*. (přednáška) Plzeň: ZČU v Plzni, 8. 10. 2009.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše příspěvku při převzetí dítěte	12
Tabulka 2: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte	12
Tabulka 3: Výše odměny pěstouna	13

Seznam obrázků

Obrázek 1 : Graf znázorňující zastoupení jednotlivého pohlaví ve výzkumu.....	30
Obrázek 2 : Graf znázorňující věkové rozpětí respondentů	30
Obrázek 3 : Graf k otázce číslo 1 v dotazníku	31
Obrázek 4 : Graf k otázce číslo 2 v dotazníku	32
Obrázek 5 : Graf 2 k otázce číslo 2 v dotazníku	32
Obrázek 6 : Graf k otázce číslo 3 v dotazníku	33
Obrázek 7 : Graf k otázce číslo 4 v dotazníku	34
Obrázek 8: Graf k otázce číslo 5 v dotazníku.....	35
Obrázek 9: Graf k otázce číslo 6 v dotazníku.....	36
Obrázek 10: Graf k otázce číslo 7 v dotazníku.....	36
Obrázek 11: Graf k otázce číslo 8 v dotazníku.....	38